Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси газетаси

1999 йил 15 апрель, пайшанба • № 46 (24.441).

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Огоҳликка даъват

Норин туманидаги «Норин» жамоа хўжалигида Президентимиз Ислом Каримовнинг «Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда» ва «Адолатли жамият сари» асарлари мавзуида мулоқот бўлиб ўтди. Вилоят ва туманнинг етакчи мутахассислари юртбошимиз олға сурган ғоялар ҳамда қимматли фикрларни тушунтириб бердилар.

Туман маданият бўлимининг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» бадиий кўргазмаси мулоқотни мазмунан бойитди.

Юртбошимиз йўл-йўриқларига йўғрилган огоҳлик ва хушёрликка даъват этувчи мулоқотлар тумандаги бошқа меҳнат жамоаларида ҳам ўтказилмоқда.

Маҳмуджон ПАРПИЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессияси тўғрисида АХБОРОТ

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессияси 14 апрель куни Тошкентда ўз ишини бошлади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов парламент сессияси ишида иштирок этмоқда.

Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотларининг раҳбарлари, хорижий давлатлар элчилари ва дипломатия корпуси вакиллари, республика ва хорижий оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари ҳозир бўлишган.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов бошқармоқда.

Сессия иштирокчилари 16 февраль куни Тошкентда содир этилган террорчилик ҳаракатлари чоғида ҳалок бўлган бегуноҳ кишиларни бир дақиқа сукут сақлаб хотирладилар.

Олий Мажлис сессиянинг ишчи органи — котибиятини сайлади, кун тартибини тасдиқлади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов сессияда жамиятимиз ҳаётининг сиёсий, иқтисодий, маънавий ва бошқа томонларини янада эркинлаштиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида катта маъруза қилди.

Сўнгра сўзга чиққан Олий Мажлиснинг Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмитаси раиси Э. Воҳидов, «Нуроний» фахрийлар жамғармаси Қашқадарё вилоят кенгаши раиси С. Усмонов, Андижон вилояти Жалолқудуқ тумани ҳокими М. Эгамова, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси А. Тожиев, Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси раиси Ҳ. Абдураимов Президент томонидан баён қилинган ислоҳотларни чуқурлаштириш, XXI аср бўсағасида жамият ҳаётининг барча томонларини янада эркинлаштириш дастури ва устуворликларини қизғин қўллаб-қувватладилар.

Парламентнинг кечки мажлиси «Тадбиркорлик ва тадбиркорлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида» қонун лойиҳасини иккинчи ўқишда кўриб чиқиш билан бошланди. Қонун лойиҳасини депутатларга Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитасининг раиси А. Йўлдошев тақдим этди. Лойиҳани муҳокама этишда Тошкент вилоятидаги «Янгийўл ёғ-мой» акциядорлик жамияти раиси Н. Худоёров, Андижон вилояти Марҳамат туманидаги мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлайдиган «Марҳамат» акциядорлик жамияти раиси И. Воҳобов, «Сурхонгўштсутсаноатсавдо» акциядорлик компанияси бошқаруви раиси Х. Қиличев иштирок этди. Олий Мажлис «Тадбиркорлик ва тадбиркорлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунни қабул қилди.

Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитаси раиси А.Аҳадов иккинчи ўқишда «Лизинг тўғрисида» қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Хоразм вилояти Урганч тумани ҳокими К. Нуниёзов, Навоий «Қизилқумцемент» очиқ турдаги акциядорлик жамияти қўшма корхонаси бош директори У. Рўзиқулов, Самарқанд вилояти Ургут туманидаги Ҳамза номидаги агрофирмалар бирлашмаси раиси Э. Отамуродов бу ҳужжат тўғрисида ўз фикрларини айтдилар. Депутатлар «Лизинг тўғрисида»ги Қонунни қабул қилдилар.

Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси Н. Исмоилов депутатларга «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги қонуннинг янги таҳририни иккинчи ўқишда тақдим қилди. Фарғона вилояти Ўзбекистон туманидаги «Тагоб» қишлоғи фуқаролар йиғини раиси Х. Усмонова, Андижон вилояти Кўрғонтепа туманидаги «Кўрғонтепа» жамоа хўжалиги раиси С. Исмоилов, Қорақалпоғистон Республикаси Нукус тумани ҳокими У. Хўжаназаров, Наманган вилояти Поп туманидаги «Янги ҳаёт» фуқаролар йиғини раиси А. Аброров, Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси Қашқадарё вилояти бўлими раиси Б. Юсупов сўзга чиққандан сўнг, парламент янги таҳрирдаги «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонунни қабул қилди.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш қўмитаси раиси Г. Йўлдошеванинг «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳақидаги маърузаси ва Тошкент шаҳридаги «Конструктор» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори А. Ғуломмаҳмудов нутқидан сўнг бу қонун ҳам қабул қилинди.

Қурилиш ва уй-жой-коммунал хўжалиги қўмитаси котиби Т. Усмонов «Уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида» қонун лойиҳасини иккинчи ўқишда муҳокамага қўйди. Хоразм вилояти Боғот тумани ҳокими Ш.Хўжаниёзова, «Мирзачўлқурилиш» ихтисослашган бирлашмаси бошлиғи У. Аҳмедов, Фарғона шаҳар Қиргули тумани ҳокими В. Белоногов нутқидан сўнг депутатлар «Уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида»ги Қонунни маъқулладилар.

Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари Ф. Муҳиддинова депутатлар эътиборига «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги қонун лойиҳасини иккинчи ўқишда тақдим этди. Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси Сурхондарё вилояти бўлими раиси Ж. Қурбонов, Сирдарё вилояти Ховос тумани ҳокими Р. Турдиев, Фан, таълим, маданият ва спорт қўмитаси котиби, «Халқ бирлиги» жамоат ҳаракати ҳамраиси С. Зинин, Наманган вилояти Поп тумани ҳокими З. Абдуллаев, Ўзбекистон халқ-демократик партияси Хоразм вилоят кенгаши биринчи котиби Ғ.Машарипов нутқидан сўнг сессия «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги Қонунни қабул қилди.

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессияси 15 апрелда ўз ишини давом эттиради.

Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда

Президент Ислом Каримовнинг Олий Мажлис XIV сессиясидаги маърузаси

Муҳтарам депутатлар!

Ўтаётган ҳар бир кун, тиним билмас вақт бизни XXI асрга тобора яқинлаштирмоқда.

Шу муносабат билан «Биз келгуси асрга ўзимиз билан нималарни олиб ўтишимиз мумкин ва зарур? Ва нималардан воз кечишимиз даркор? Ўз ҳаётимизни қандай йўллар билан яхшиламоқчимиз? Янги минг йилликда қандай муаммоларнинг ечими бизнинг диққат-эътиборимиз марказида турмоғи лозим?» деган саволларга жавоб излашга тўғри келади.

Бу ва бошқа кўплаб долзарб саволларга жавоб топиш учун биз бугун яна ва яна янги тарихимиз бошланган даврга мурожаат этишимиз, агар таъбир жоиз бўлса, кўз ўнгимиздан ўтказишимиз зарур. Чунки ўша даврда мустақиллигимизнинг тамал тоши қўйилди. Ўз ҳаётимизни обод қилиш, халқимиз учун муқаддас бўлган қадриятларга, улкан тарихий меросга таянган, шу билан бирга, умумэътироф этилган демократик тамойил ва меъёрларга риоя қилган ҳолда, мамлакатимизни ўзимиз хоҳлагандек қуриш имконияти туғилди.

Ҳаётимизда қандай ўзгаришлар рўй берганини баҳолаш учун бизга собиқ Иттифоқдан, эски мустабид тузумдан қандай тарихий мерос қолганини яна бир карра эслашимиз зарур, деб ўйлайман.

Энг аввало, бизга мўрт, заиф, бирёқлама ривожланган, пахта яккаҳокимлиги ва бой минерал хомашё ресурсларидан назоратсиз, аёвсиз фойдаланиш асосига қурилган иқтисодиёт оғир мерос бўлиб қолганини айтиш лозим.

Иқтисодий ривожланишнинг хомашёвий йўналишини, хомашёни оддий — содда қайта ишлаш қувватларининг ибтидоий даражасини, ишлаб чиқаришнинг четдан келтириладиган технологик асбоб-ускуна ва бутловчи қисмларга буткул қарамлигини ҳисобга олсак, бу оғир мероснинг ноқобил жиҳатлари янада ёрқин намоён бўлади.

Бу оғир мероснинг яна бир хусусияти — республиканинг ёқилғи ва ғалла масаласида марказга қарамлигида, ун, шакар, гўшт, сут маҳсулотлари каби энг муҳим озиқ-овқат молларининг, бошқа халқ истеъмоли товарларининг, тайёр маҳсулотларнинг четдан олиб келинишида яққол кўринади.

Мамлакатимиздан катта миқдордаги — етиштирилган пахта ҳосилининг аксарият ҳажми, — моддий бойлик сув текинга ташиб кетилар эди. Олтин, қимматбаҳо ва рангли металлар, стратегик аҳамиятга эга материаллар, жаҳон бозорида ўта харидоргир бўлган бошқа қимматбаҳо маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва сотишдан келадиган фойда Ўзбекистон хазинасига тушмас эди.

Бундай вазият республикада ўткир ижтимоий, экологик муаммолар ҳал этилмаётган, нуфуси жадал суръатда ўсиб бораётган аҳоли турмуш даражаси жиҳатидан собиқ СССРда энг охирги ўринлардан бирида турган пайтда рўй бераётгани айниқса ачинарли эди.

Шундай улкан салоҳиятга эга бўлган мамлакатни камситадиган оғир аҳволга солиб қўйиб, у қонуний, ҳақли равишда ўзига қарашли бўлган маблағни марказдан дотация сифатида сўраб, айтиш мумкинки, ёлвориб олишга мажбур эди.

Боз устига, ноинсоний ғоя ҳукмрон бўлган мустабид тузум ўзининг бор мафкуравий кучини, оммавий ахборот воситаларини, бутун маориф тизимини ишга солиб одамлар онгини кенг миқёсда заҳарлар эди. Уларнинг миллий ва диний туйғуларини қўпол равишда камситар, тарихий ҳақиқатни бузиб кўрсатар эди. Ўз она тилини, миллий анъана ва маданиятини, ўз тарихини билмаслик кўплаб одамларнинг шахсий фожиасига айланиб қолган эди.

Миллий ўзликни англашга бўлган табиий интилиш жоҳилона инкор этиларди. Наврўз, Рамазон, Қурбон ҳайити каби кўплаб муқаддас миллий байрамлар таъқиқ этилган эди. Амир Темур, Имом ал-Бухорий, Имом ат-Термизий, Аҳмад ал-Фарғоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳмад Яссавий, Нажмиддин Кубро, Маҳмуд аз-Замаҳшарий, Хожа Ахрори валий, Абдуҳолиқ Ғиждувоний каби буюк аждодларимизнинг, Абдулла Қодирий, Абдурауф Фитрат, Абдулҳамид Чўлпон, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Усмон Носир каби миллий-озодлик ҳаракати фидойиларининг номларини халқимиз хотирасидан ўчириб ташлашга ҳаракат қилинар эди.

Бизга эски мустабид, маъмурий-буйруқбозлик тизимидан қолган мерос асосан ана шулардан иборат эди.

Бугун ўша давр тўғрисидаги ҳақиқатни холисона айтадиган бўлсак, у замондаги ҳаётимизни жаҳон тарихи ва амалиёти билан таққослайдиган бўлсак, шуни очиқ айтиш керакки, у пайтда Ўзбекистон бирёқлама иқтисодиётга — Марказга бутунлай қарам, издан чиққан иқтисодиётга эга бўлган яриммустамлака мамлакат қаторига айланган эди.

Азиз дўстлар!

Мустақиллик йилларида ҳаётнинг ўзи кўп нарсаларга бизнинг кўзимизни очиб берди, кўп нарсага ўргатди. Собиқ Шўролар ҳудудидаги аксарият мамлакатлардан фарқли ўлароқ, биз баландпарвоз ҳавас ва шиорларга, ҳавойи кайфиятларга берилмадик. Бу касалликдан ўзимизни сақлай олдик. Чунки кўпчилик эски тузумни рад этиб, эски тизимни бузиш, демократик жамият ва бозор муносабатлари дастурини эълон қилиб, ўзини ҳақиқий демократия тарафдори дея жар солишнинг ўзи янги ҳаёт қуриш учун етарли, деб ўйлади.

Ҳолбуки, бошқа халқлар тарихи ўзгача аччиқ ҳақиқатни тасдиқлайди: иқтисодий ривожланган, тараққий топган мамлакатлар халқлари бугунги ҳаёт даражасига етиш учун, ўз ҳақ-ҳуқуқларидан, эркинликларидан ва бошқа неъматлардан тўлиқ фойдаланиш учун кўп-кўп йиллар, балки юз йиллаб тинимсиз ва машаққатли меҳнат қилганлар.

Биз эски тизим ўз ўрнини осонликча бўшатиб бермаслигини, унинг заҳарли мафкураси одамлар онгини тез ва енгил ўз таъсиридан, исканжасидан чиқармаслигини етарли даражада ўзимизга тасаввур қилишимиз ва ҳисобга олишимиз зарур эди.

Энг муҳими, янги ижтимоий муносабатларнинг зарур асосини, заминини, керак бўлса, пойдеворини қуриб олиш учун маълум вақт керак эди.

Янги демократик ташкилотларни шакллантириш, янги қонунларни, демократик тушунчалар, мустақил давлатни бошқарув ва эркин иқтисодий тизим нормаларини ишлаб чиқиш, тайёрлаш ва кундалик ҳаётга татбиқ этиш зарур эди. Энг асосийси, жамиятни ислоҳ қилиш ва янгилаш жараёнини бошқарадиган ва таъминлайдиган, янгича фикрлайдиган одамларни тарбиялаш учун ҳам муайян фурсат керак эди.

Муҳими, одамларнинг эски тафаккур қолипларидан воз кечишларига эришиш керак эди. Улар инсоният тарихида ҳеч қачон бир тизимдан мутлақо янги тизимга ўтиш силлиқ кечмаганини, бунинг учун жамият доимо муайян қийинчиликларни бошидан кечириши табиий ва объектив ҳол эканини амалда англаб олишлари зарур эди. Ҳаётда ҳар бир нарсанинг баҳоси бўлганидек, фаровон турмушга эришишнинг ҳам албатта ўз тош-тарозиси бор. Бошқача айтганда, одамзод бир нарсага эришмоқ учун маълум вақт ҳузур-ҳаловатдан воз кечишига ҳам тўғри келади. Буни ҳаётнинг ўзи тасдиқлайди.

Буларнинг барчасини инобатга олган ҳолда, энг муҳими, халқимизнинг кайфиятини бузмаслик мақсадида, ўтиш даврида унинг бошига тушган оғир юк ва ташвишларни енгил қилиш, мураккаб синовларда ҳеч кимнинг бурнини қонатмасдан, узоқ ва яқин қўшниларимиз билан тенг ва дўстона алоқа қуриб, босқичма-босқич сиёсат олиб боришга ҳаракат қилдик.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, нисбатан қисқа вақт мобайнида Ўзбекистонни мустақил ривожлантириш борасида биз нималарга эришдик?

1. Авваламбор Оллоҳ таолонинг иродаси ва марҳамати билан мустақиллик ва истиқлолимизни қўлга киритиб, ўз тақдиримизни ўзимиз белгилаш, барча табиий, минерал-хомашё бойликларимиздан, мамлакатнинг бутун салоҳиятидан ўз халқимиз ва унинг келажаги манфаатлари йўлида фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлдик.

Дунё харитасида жаҳон ҳамжамияти томонидан тан олинган янги давлат — Ўзбекистон Республикаси пайдо бўлди.

2. Мамлакатда сохта ғоя, маъмурий-буйруқбозлик асосига қурилган, собиқ Иттифоқнинг мустабид тизимига барҳам берилди. Маълумки, аввал зикр этилганидек, бу тизимда Ўзбекистон фақатгина хомашё базаси, бошқача айтганда, ярим мустамлака ўлка эди.

3. Эркин бозор иқтисодиёти тамойилларига асосланган демократик давлатнинг конституцион, ҳуқуқий ва амалий асосларини яратишга муваффақ бўлдик.

4. Ана шу асосда давлат ва жамиятни, иқтисодиётни, молия ва пул муомаласини, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмани такомиллаштириш ҳамда бошқаришнинг янги тизимини барпо этишга эришдик. Жамиятда янги маънавий ва ахлоқий қадриятларнинг устуворлиги таъминланди.

5. Мамлакатнинг жаҳон ҳамжамиятидаги нуфузи ва ўрни ошишига хизмат қиладиган, унинг манфаатларига мос келадиган ташқи сиёсат ва ташқи иқтисодий алоқаларнинг мустақил йўли шакланди ва изчил амалга оширилмоқда.

6. Мамлакатимизнинг сарҳадлари ва суверенитетини ҳимоя қилишга қодир бўлган янги миллий армия тузилди. Давлатда хавфсизлик ва жамоат тартибини таъмин этувчи мутлақо янги асосдаги тизим яратилди.

7. Тарихий, миллий ва ахлоқий қадрият ҳамда анъаналарнинг, муқаддас динимизнинг жамиятни маънавий юксалишидаги ўрни ва аҳамияти қайта тикланди.

8. Бизнинг кейинги йилларда эришган энг катта ютуғимиз — бу умумий хонадонимизда қарор топган тинчлик ва барқарорлик, миллатлараро ва фуқаролараро тотувликдир. Одамларимиз тафаккурида бу қадриятнинг беқиёс аҳамиятини англаб етиш туйғуси тобора юксалиб бормоқда.

9. Шаҳар ва қишлоқларимизнинг қиёфаси кундан-кунга ўзгармоқда. Иқтисодиёт ва жамиятда шахсий мулк ва мулкдорларнинг, тадбиркорларнинг мавқеи ва ўрни мустаҳкамланмоқда.

Йирик иншоотлар, корхоналар, завод ва фабрикаларнинг қурилгани, ёқилғи ва ғалла мустақиллигига эришилгани, иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлар, изчил ўсиш суръатлари, макроиқтисодий барқарорлик, одамларнинг моддий ва ижтимоий ҳаётидаги сезиларли ижобий ўзгаришлар — буларнинг бари биз танлаган тараққиёт моделининг тўғрилигини тасдиқловчи далиллардир ва бугунги кунда бу ҳақиқатни ҳеч ким инкор эта олмайди.

10. Одамларимизнинг тафаккури ва ҳаётга муносабати ўзгармоқда. Ўтмиш қолипларидан воз кечган жамиятимиз аъзолари ҳаётдаги ўз ўрнини янгича тасаввур этмоқда, ўз кучига ишончи ортиб бормоқда. Кишиларимиз онгида демократик қадриятлар мустаҳкамланмоқда. Бу йиллар давомида биз эришган энг катта ва энг муҳим ютуқ — бу аҳолининг фаоллиги ошаётгани, ҳаётимизни ислоҳ этиш ва янгилаш зарурлигига, мамлакатимизнинг келажагига бўлган қатъий ишончидир.

Ўтган давр мобайнида эришилган ютуқларнинг мана шу оддий рўйхати замирида, аввало ўтиш даврининг асосий тамойил ва устувор йўналишларини шакллантириш борасида амалга оширилган катта ишлар, бугуни ва келажагини ўз қўли билан бунёд этаётган миллионлаб ватандошларимизнинг иродаси, ақлзаковати ва фидокорона меҳнати ётибди.

Буни ҳеч ким ва ҳеч қачон эсдан чиқармаслиги зарур. Мен яна ва яна бир карра халқимга таъзим қилиб айтмоқчиман: энг оғир, энг мураккаб пайтларда, дамларда ҳам танти, бағрикенг, меҳнаткаш халқимиз менинг энг ишончли таянчим ва суянчим бўлган ва, иншоолло, келгусида ҳам шундай бўлиб қолишига аминман.

Азиз ватандошлар!

Шу йил 16 февраль куни Тошкентда рўй берган фожиали воқеалар кўп нарсаларга кўзимизни очиб берди, десак, ўйлайманки, сизлар менинг бу фикримга қўшиласиз. Биз ўзимизнинг аччиқ тажрибамизда Ўзбекистон мустақиллигига ҳақиқий хавф-хатарлар борлигига қайта-қайта амин бўлмоқдамиз. Бундай кирдикорлардан мақсад — мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий барқарорликни, фуқаролар ва миллатлараро тотувликни издан чиқаришга уринишдир.

Бошқача айтганда, бундан мақсад халқимизнинг фаровон ҳаёт қуришга бўлган интилишини, изчил ривожланишимиз ва жаҳон ҳамжамиятига қўшилиш йўлидаги эзгу ниятларимиз пойдеворини барбод этишдан иборатдир. Ана шу фожиали воқеаларнинг асосий сабаблари ҳақида тўхталар эканман, мен сизларнинг эътиборингизни очиқ-ойдин турган иккита хавф-хатарга қаратмоқчи эдим:

Биринчи. Мамлакат ташқарисидаги тажовузкор ақидапараст кучлар ислом дини халқимиз учун муқаддас қадрият эканидан фойдаланиб, Ўзбекистонни демократик, маърифий тараққиёт йўлидан оғдиришга интилмоқдалар.

Иккинчи. Биз шуни ҳеч қачон унутмаслигимиз керакки, ҳали-ҳануз бизнинг мустақил йўлимизни кўролмайдиган, турли баҳоналар билан Ўзбекистонга ўз сиёсатини, таъсирини ўтказиш ва ҳукмронлик қилишга уринаётган кучлар мавжуд.

Фурсатдан фойдаланиб, мен яна бир карра таъкидламоқчиман: бугунги кунда ҳам агар бирор кимсанинг хаёлида бизни танлаган йўлимиздан оғдириш, хонадонимиздаги тинчлик ва барқарорликни бузиш истаги бўлса, билиб қўйсинки, энди кеч бўлди. Бизга тазйиқ ўтказиш, турли хил бузғунчилик, портлашлар, террористик ҳаракатлар билан мамлакат раҳбарини маҳв этиш, ҳаётимизни издан чиқариш, олдимизга қўйилган мақсадлардан чалғитишга уриниш вақти ўтди.

Тарихни ҳеч қачон ортга қайтариб бўлмайди. Етти йил ичида иқтисодиётни, жамиятнинг ўзини янгилаш ва ислоҳ қилиш, ўзгаришлар ортга қайтариб бўлмас жараёнга айланди. Биз буни тўла ишонч билан айта оламиз.

Ёшидан, миллатидан, динидан қатъи назар, мамлакатимизда истиқомат қиладиган оддий одамларнинг бу воқеаларга муносабати кейинги йилларда халқимизнинг ўзлигини англаши, мустақил, эркин давлат, демократик жамият қуришга бўлган хоҳиш-иродаси нечоғли кучли эканини яна бир карра тасдиқламоқда.

Ўтказилаётган янгиланиш ва ислоҳотлар йўлини, амалга оширилаётган барча ўзгаришларни халқимиз қўллаб-қувватлаётганини кўрсатмоқда. Биз Ўзбекистон халқини ҳеч нарса билан қўрқитиб бўлмаслигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. Чунки ўтган давр мобайнида одамларнинг ўзи, уларнинг тафаккури, ҳаётга бўлган муносабати мутлақо ўзгарди.

Барчага мана шу оддий ҳақиқат аён бўлиши керак: ўз тақдирини ўз қўлига олган, эркинлик ва мустақиллик ҳавосидан бир бора кўксини тўлдириб нафас олган, танланган тараққиёт ва фаровонлик йўлининг тўғрилигига ишонч ҳосил қилган ҳар қайси одам ва бутун бир халқ ҳеч қачон ўз эътиқодидан қайтмайди.

Биз яна шу нарсага ишонч ҳосил қилдикки, Ўзбекистоннинг мустақилликка интилиши, мамлакатимизда ўтказилаётган ўзгаришлар ва ислоҳотлар йўли халқаро ҳамжамият, биз билан ҳамкорлик қилаётган хорижий мамлакатлар, компаниялар, фирмалар ва банклар томонидан астойдил қўллаб-қувватланмоқда. Буни жаҳон ҳамжамиятининг муносабатидан, деярли барча хорижий мамлакатлар раҳбарлари бизни қўллаб-қувватлаётганидан ҳам билса бўлади.

Кўплаб хорижий шерикларимиз — ишбилармон доиралар вакилларининг бизга изҳор этаётган хайрихоҳлиги ва мадади шуни кўрсатадики, уларнинг барчаси Ўзбекистонда бугун ўз бизнеси билан шуғулланмоқда ёки шуғулланишни истайди. Улар бизга бўлган хавф-хатарга қарши мамлакатимиз иқтисодиётига киритилаётган инвестициялар ҳажмини янада кўпайтириш билан жавоб бермоқдалар. Ўзбекистондан минглаб километр узоқликда яшаётган, ўзбек халқини чин дилдан қўллаб-қувватлаётган оддий одамларнинг бу воқеаларга муносабати ҳам юқорида зикр этилган фикрни тасдиқлайди.

Менинг номимга келаётган минглаб хатлардан бирини сизларнинг эътиборингизга мисол тариқасида ҳавола этмоқчиман: «Менинг исмим Андерс Твейгард. Мен сизни қўллаб-қувватлашимни изҳор этиш мақсадида Норвегиядан мактуб йўлламоқдаман. Сизнинг сиёсатингиз ҳақида кўп ўқийман, мамлакатингиз тараққиёти учун амалга ошираётган ишларингизни юксак қадрлайман. Шу фурсатдан фойдаланиб, менга ўз дастхатингиз билан суратингизни юборишингизни сўрайман...»

Мана шу оддий мисолнинг ўзи бизга кўрсатилаётган хайрихоҳлик ва ҳурмат-эҳтиромнинг бир кўриниши эмасми?!

Оғир кунда бизнинг кўнглимизни кўтарган, қурбон бўлганларнинг, бегуноҳ кетганларнинг оилаларига ҳамдардлик изҳор этган, Ўзбекистонда амалга оширилаётган демократик ва бозор иқтисодиёти ўзгаришлари, жамиятни янгилаш йўлини қўллаб-қувватлаётган хорижлик дўстларимизга чуқур миннатдорлик билдирамиз.

Муҳтарам депутатлар!

Бугун, янги мингйиллик арафасида, бутун маърифатли дунё ўз тараққиёт истиқболлари, стратегиясини белгилаб олмоқда.

Собиқ Иттифоқ ҳудудида ташкил топган янги мустақил давлатлар учун бу вазифа алоҳида маъно-мазмун касб этади.

Шу нуқтаи назардан қараганда, иқтисодиётни ислоҳ этиш ва жамиятни ўзгартириш борасидаги ишлар натижасини холис баҳолаш, устувор йўналишлар ва бундан кейинги ривожланиш стратегиясини шакллантириш янги аср бўсағасида турган кўпгина давлатлар учун хос бўлган умумий хусусиятдир.

Шу йилнинг охирларида Ўзбекистонда ҳокимият олий органларига сайлов ўтказилишини ҳисобга олсак, бу вазифа биз учун ҳам

(Давоми 2-бетда)

Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда

(Давоми. Боши 1-бетда)

нақадар муҳим эканлиги аён бўлади. Такрор-такрор айтмоқчиман: жамиятни янгилашнинг инқилобий усулларига биз мутлақо қаршимиз. Биз тадрижий — эволюцион ислоҳотлар йўли тарафдоримиз ва бунга қатъий амал қиламиз. Мамлакатимизнинг тарихий ва миллий хусусиятларини, халқимиз табиатини — менталитетини инобатга олсак, ривожланишнинг мазкур йўли биз учун ниҳоятда мақбулдир.

Шу нуқтаи назардан, ҳаётнинг ўзи, иқтисодиётни ислоҳ этиш ва жамиятни янгилашнинг «ўзбекча модели» танлаган йўлимиз ва тамойилларимизнинг тўғри эканини кўрсатмоқда.

Ислоҳотларнинг айнан босқичма-босқич амалга оширилиши, демократик ва бозор ислоҳотларини кучли ижтимоий сиёсат, аҳолининг ночор қатламларини муҳофаза қилиш билан уйғун олиб борилиши ижобий натижалар бермоқда. Бу ҳол, менинг назаримда, сиёсатимизнинг қўллаб-қувватланиши ва эътироф этилишига сабаб бўлмоқда.

Ютуқларимизга, энг аввало, ислоҳотларнинг аҳоли томонидан қўллаб-қувватланишига таянган ҳолда, уларни янада чуқурлаштиришнинг устувор йўналишларини белгилаб олишимиз керак. Шуни унутмайликки, бундан саккиз йил муқаддам бошланган янгиланиш жараёнининг ютуқлари, халқимиз учун фаровон турмуш шароитларини яратиш, олдимизга қўйган мақсадларга етишмоғимиз — буларнинг барчаси истиқбол режаларини нечоғли аниқ, оқилона ва энг муҳими, реал белгилаб олишимизга боғлиқ.

Шундай қилиб, XXI аср арафаси ва унинг дастлабки йилларида мамлакатимизнинг ривожланиш стратегияси, ислоҳотларни чуқурлаштириш ва жамиятни янгилаш борасидаги фаолиятимизнинг мазмун-моҳияти нималардан иборат бўлиши керак?

Биринчи устувор йўналиш — мамлакат сиёсий, иқтисодий ҳаётини, давлат ва жамият қурилишини янада **эркинлаштириш**.

Ўзбекистондаги ислоҳотлар ва янгиланиш жараёнларига баҳо берар эканмиз, шуни таъкидлашни истардимки, ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштириш йўли ўз моҳият-эътиборига кўра мамлакатимизда амалга оширилаётган барча ўзгаришларнинг асосий боғловчи бўғинига айланади.

Шу билан бирга, табиийки, биз бугунги эркинлаштириш жараёнларига, жамиятимизни демократиялаштириш натижаларига бу йўлда эришилган дастлабки босқич сифатида қараймиз.

Шундан келиб чиққан ҳолда, эркинлаштириш тамойилини кенгайтириш соҳасидаги асосий йўналишларни белгилар эканмиз, диққат-эътиборимизни кўпроқ қайси вазифаларга қаратишимиз зарур?

Сиёсий соҳани эркинлаштириш борасида: авваламбор аҳолининг сиёсий фаоллигини кучайтириш, жамиятда манфаатлар ва қарамақарши кучлар ўртасида мувозанатни таъминлайдиган кучли механизмларни шакллантириш зарур.

Демократиянинг энг муҳим тамойили — одамларнинг сайлов ҳуқуқини, ўз хоҳиш-иродасини эркин ифодалаш, ўз манфаатларини рўёбга чиқариш ва ҳимоя қилиш ҳуқуқини таъминлаш учун ҳақиқий шарт-шароит, қонуний-ҳуқуқий замин яратиб бериш лозим.

Шу маънода ҳокимият тузилмаларига бўладиган навбатдаги сайловлар жамиятни эркинлаштириш ва демократик ислоҳотлар йўлида сиёсий тизимимиз учун катта синов бўлади.

Сайловларни Конституциямиз ва қонунчилигимиз талабларига қатъий таянган ҳолда, умумэътироф этилган халқаро амалиёт меъёрлари доирасида ўтказиш муҳим аҳамиятга эгадир.

Давлат қурилиши ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнларини эркинлаштириш масаласи ҳам катта аҳамият касб этади. Бу борадаги асосий вазифалар ҳокимият барча тармоқларининг бир-биридан мустақил ҳолда иш юритиш тамойилларини мустаҳкамлаш, ҳокимият ваколатларини нодавлат ва жамоат ташкилотларига, фуқароларни ўз-ўзини бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказа бориш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза этишни кучайтиришдан иборат.

Иқтисодиёт соҳасини янада эркинлаштириш мақсади — биринчи навбатда давлатнинг бошқарув ролини чегаралаш, хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий эркинликларини ҳамда иқтисодиётнинг барча соҳаларида хусусий мулк миқёсларини кенгайтириш, мулкдорларнинг мавқеи ва ҳуқуқларини мустаҳкамлаш демакдир.

Иккинчи устувор йўналиш — жамият маънавиятини янада юксалтиришдан иборат. Маънавият ҳақида гап кетар экан, мен аввало, инсонни руҳий покланиш ва юксалишга даъват этадиган, инсон ички оламини бойитадиган, унинг имон-иродасини, эътиқодини мустаҳкамлайдиган, виждонини уйғотадиган қудратли ботиний кучни тасаввур қиламан.

Эркин фуқаро маънавиятини, озод шахсни шакллантириш масаласи олдимизда турган энг долзарб вазифадир. Бошқача айтганда, биз ўз ҳақ-ҳуқуқларини танийдиган, ўз кучи ва имкониятларига таянадиган, атрофида содир бўлаётган воқеа-ҳодисаларга мустақил муносабат билан ёндашадиган, айни замонда шахсий манфаатларини мамлакат ва халқ манфаатлари билан уйғун ҳолда кўрадиган эркин, ҳар жиҳатдан баркамол инсонларни тарбиялашимиз керак.

Барчамиз яхши англаб олишимиз керакки, ҳаётимизнинг бошқа соҳаларидаги аҳвол, амалга оширилаётган ислоҳотларимизнинг самарадорлиги аввало халқ маънавиятининг тикланиши, бой тарихий меросимизнинг кенг ўрганилиши, анъаналаримизнинг сақланиши, маданият ва санъат, фан ва таълим ривожи билан узвий боғлиқдир.

Учинчи устувор йўналиш — кадрлар масаласи. Биз олдимизга қандай вазифа қўймайлик, қандай муаммони ечиш зарурати туғилмасин, гап охир-оқибат, барибир кадрларга ва яна кадрларга бориб тақалаверади. Муболағасиз айтиш мумкинки, бизнинг келажагимиз, мамлакатимизнинг келажаги, ўрнимизга ким келишига ёки бошқачароқ айтганда, қандай кадрлар тайёрлашимизга боғлиқ.

Олий Мажлис IX сессиясида қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурни амалга ошириш, ҳаётга татбиқ этиш, ҳеч бир муболағасиз, стратегик мақсадларимиз — фаровон, қудратли, демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти барпо этишимизнинг асоси бўлмоғи зарур.

Тўртинчи устувор йўналиш — халқ турмуш даражасининг изчил ва барқарор ўсиши, аҳолини янада кучли ижтимоий ҳимоя қилишни ифода этади.

Аҳолининг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш ислоҳотларнинг барча босқичида асосий йўналиш бўлиб хизмат қилади. Бу ислоҳотларимизга асос қилиб олинган беш тамойилдан биридир. Биз бундан кейин ҳам шу тамойилга таянган ҳолда иш олиб боришимиз керак.

Бешинчи устувор йўналиш — жамиятдаги барқарорлик, тинчлик, миллатлар ва фуқароларо тотувликни, сарҳадларимиз дахлсизлигини, мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигини таъминлашдан иборат.

Шу муносабат билан мен Ўзбекистон бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, дунё мамлакатлари билан тенг ҳуқуқлилик асосида шериклик қилиш, барча можаро ва муаммоларни фақат тинч сиёсий ва ҳуқуқий воситалар билан ҳал этиш тарафдори эканини яна бир бор маълум қилмоқчиман.

Аммо минтақадаги аҳвол, дунёнинг бошқа ҳудудларида вазиятнинг кескинлашуви Ўзбекистоннинг суверенитетига, изчил ва барқарор ривожига хавф солиши мумкин бўлган кучларга муносиб жавоб қайтарадиган хавфсизлик тизимларини яратишни тақозо этмоқда. Мазкур вазифаларни бажарган тақдирдагина биз фаровон турмушга, адолатли ҳаётга эришамиз, жаҳон ҳамжамиятида ўзимизга муносиб ўрнимиз ва нуфузимиз бўлади.

Азиз ватандошлар!

Мазкур йўналишлар ҳақида гап борар экан, албатта биз учун бу ишлар янгилик эмаслигини айтиб ўтмоқчиман. Гап, аввало, аллақачон бошланган ислоҳотлар моҳиятини янада теранроқ идрок этиш ва уни чуқурлаштириш, тараққиёт ва ривожланиш йўлидаги саъй-ҳаракатларимиз гарови — муҳим йўналишларни муайян шароитларда рўёбга чиқариш ҳақида бормоқда.

Мазкур вазифаларни бажариш ва энг аввало, жамиятни янада эркинлаштириш, ислоҳотларни чуқурлаштириш учун нима қилишимиз, диққат-эътиборимиз, имкониятларимизни нималарга қаратишимиз керак?

Энг аввало қонунчилик фаолиятимиздаги камчиликларни танқидий баҳолаб, бартараф этиш, қонунларимизнинг мукаммал ва изчил бўлишига эришмоғимиз ва, энг муҳими, барча ҳуқуқий давлатлар қаторида қонун асосида яшашни ўрганишимиз зарур. Шу билан бирга, қонунчилик ва меъёрий асосларни шакллантириш жамиятни ўзгартириш ва ислоҳ этиш жараёнидан олдинроқ юриши керак.

Аҳолимизнинг сиёсий фаоллиги ҳали замон талабларидаражасида эмаслигини, ҳамон суст эканини қайта-қайта айтишга тўғри келмоқда. Тан олишимиз керак: эски андозалардан тўлиқ қутила олмаяпмиз. Барча муҳим қарорлар юқоридан қабул қилиниб, бизларни бор-йўғи итоатгўй ижрочиларга, баъзан ўйланмай қабул қилинган қарорлар қурбонига айлантирган маъмурий-буйруқбозлик, мустабид тузум иллатларидан жудо бўлишимиз қийин кечяпти.

Сиёсий маданиятни юксалтириш керак. Одамлар ҳокимият қарорлари қандай қабул қилинишини, уларнинг ижроси қандай назорат қилинаётганини билишлари, бу қарорларни тайёрлаш ва амалга оширишда фаол иштирок этишлари зарур. Бошқача айтганда, жамият марказда ва жойларда сайланган ҳокимият ўз тақдирини қай тарзда ҳал этаётгани, уларнинг истиқболини қай тарзда белгилаётганидан хабардор бўлиб туриши керак.

Ҳар бир инсон жамияттаги ўз ўрнини билиши, ўзини жамиятнинг ажралмас қисми деб ҳис этиши даркор.

Жамиятни демократиялаш жараёни сиёсий институтлар — **партиялар, нодавлат ва жамоат ташкилотларини** мустаҳкамлаш ва ривожлантириш билан бевосита боғлиқ.

Бу гап аввало партиялар масаласига тааллуқли. Сиёсий партиялар ва ҳаракатлар мамлакатимизнинг сиёсий, иқтисодий, маънавий ҳаётидан муносиб ўрин ололмаётгани ҳақида кўп гапирилмоқда. Айтиш керакки, бу танқид ўринлидир.

Сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ҳокимият тизимларидан, аввало ҳокимиятнинг сайлаб олинаётган органларидан ўрин олиш учун курашар эканлар, аниқ мақсадлари, ҳаракат дастурлари бўлиши керак. Токи бу дастурларнинг амалга оширилиши мамлакатдаги ижобий ўзгаришларга баракали таъсир этсин.

Бунинг учун аввало партия етакчилари ҳам, уларнинг тарафдорлари ҳам нима учун ва нимага қарши курашаётганларини аниқ-равшан тасаввур этишлари зарур.

Барча демократик давлатларда бўлганидек бизда ҳам партияларнинг ўзаро кураши, гоя ва қарашларнинг рақобати, керак бўлса, сайловчилар овози учун кураш бўлиши табиий. Албатта, бу кураш мамлакатда қабул қилинган конституцион ҳуқуқий меъёрлар ва қонунчилик тартиб-қоидалари доирасида олиб борилиши керак.

Жамият ҳаётида нодавлат ва жамоат тизимларининг мавқеи ўсиб бораётганини алоҳида таъкидлашни истардим. Сўнгги беш йил ичида жамоат бирлашмалари ва нодавлат ташкилотлар сони 1500 тага кўпайиб, бугун уларнинг сони 2300 тага етди. Улар фақат аҳоли фикрининг турли кўринишларини ифода этиб қолмасдан, одамларнинг ижтимоий фикрини шакллантиришга ҳам фаол таъсир кўрсатмоқда.

Бугун сессияда «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида"ги Қонун муҳокама этилади ва биз уни яна бир бор танқидий кўз билан баҳолашимиз зарур. Муҳими шундаки, қонун асосида ташкил этилаётган нодавлат ва жамоат ташкилотлари фақат хайрия ва мурувват муассасаларига айланиб қолмасин. Тўғри, бу хайрли ишлар ҳам жамоат ташкилотлари фаолиятининг бир жиҳати, лекин асосий томони эмас. Уларнинг бош вазифаси — энг аввало, демократик қадриятларни, кишиларнинг қонуний ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишдан иборатдир.

Нодавлат ва жамоат ташкилотларини ривожлантиришдан мақсад — жамият аъзоларининг манфаатлари мувозанатини таъминлаш ва ҳимоя қилиш. Сиёсий ва ижтимоий соҳада эса давлат тизимларига муқобил куч сифатида улар адолат тарозисини ҳаётда ҳукмрон қилишга ҳисса қўшишлари лозим.

Бугун аёллар ва ёшларнинг жамият ҳаётидаги ўрни ва мавқеини янада юксалтириш ўта муҳим масаладир. Жамиятимизнинг гуллари айнан мана шу аёлларимиз ва ёшларимиздир, десак, асло муболаға бўлмайди. Шунинг учун ҳам аввало аёллар йили муносабати билан қабул қилинган Дастур тадбирларини оғишмай, изчил амалга ошириш зарур. Бундан ташқари, аёллар меҳнатини енгиллаштириш, айниқса уларнинг турмуш шароитини яхшилаш ҳақида жиддий ўйлаб кўриш ва керакли тадбирларни амалга ошириш даркор.

Аёллар ўртасида олиб бориладиган ишларнинг шаклларини кенгайтириш, уларнинг илмий ва маданий савиясини кўтариш керак. Шуни унутмайликки, жамиятнинг демократик ўзгаришлар йўлидан нечоғли илгарилаб кетгани шу жамиятнинг аёлларга бўлган муносабати унинг маданий-маънавий савиясини белгилайди.

Ёшлар билан ишлаш масалалари алоҳида эътиборни талаб қилади. Биз мамлакатимизнинг истиқболи ёш авлодимиз қандай тарбия топишига, қандай маънавий фазилатлар эгаси бўлиб вояга етишига, фарзандларимизнинг ҳаётга нечоғли фаол муносабатда бўлишига, қандай олий мақсадларга хизмат қилишига боғлиқ эканини ҳамиша ёдда тутишимиз керак. Бизнинг бугунги меҳнатимизга қандай баҳо берилиши ҳам ана шунга боғлиқ.

Биз фарзандларимизнинг баркамол руҳий дунёси учун, уларнинг маънавий-ахлоқий жиҳатдан етук, жисмонан соғлом бўлиши учун доимо қайғуришимиз, курашмоғимиз зарур.

Шундай экан, вояга етмаганлар ўртасида жиноятчилик даражасининг юқорилигича қолаётгани, рўйхатга олинган ишсизларнинг анча қисмини ёшлар ташкил этиши бизни ташвишга солмай қўймайди.

16 февралдаги фожиали воқеаларнинг иштирокчилари асосан ёшлар экани бизни айниқса ташвишлантиради. Бизнинг беғам, лоқайдлигимиз, ишимиздаги камчиликлар оқибатида улар жиноий гуруҳлар, экстремистлар таъсирига, диний мутаассиблар таъсирига тушиб қолган.

Бу аввало сиёсий-ижтимоий соҳадаги муайян нуқсонлар, энг муҳими, ёшлар ташкилотлари ва маҳалла кенгашлари ишидаги катта камчиликларни кўрсатади. Мен бу масалада давлат ҳокимияти ва жамоат ташкилотлари барча бўғинлари раҳбарларининг айби борлигини таъкидлашга мажбурман.

Ҳурматли халқ ноиблари!

Давлат қурилиши жараёнларини чуқурлаштириш ва эркинлаштириш тўғрисида гапирганда Конституцияда ва қабул қилинган қонунларда кўзда тутилган — **ҳокимиятнинг турли тармоқларини бир-биридан ажратиш тамойили** амалда қандай рўёбга чиқарилаётганига алоҳида эътибор бериш муҳимдир.

Мамлакатимизда амалда давлат бошқаруви тизими таркиб топди. Давлатимизда қонун чиқарувчи олий орган — Олий Мажлис бор, сайлаб қўйиладиган маҳаллий ваколатли органлар — Кенгашлар бор, Президент бор, Бош вазир, Бош вазир ўринбосарлари бор, тегишли ваколатга эга бўлган вазирлар ва маҳкамалар раҳбарлари бор. Ҳокимлар ва уларнинг таркибий бўлинмалари бор. Табиийки, ана шу тизимнинг ҳаммаси, ундаги ҳар бир ҳокимият тузилмаси ўз вазифаларини аниқ бажариши ва ягона пировард мақсадни — халқ иродаси ва умидларини рўёбга чиқаришни кўзлаб ишлаши керак.

Келинг, ўзимизга шундай савол берайлик: бу тизим қанчалик самарали ишламоқда, бу тизимнинг ҳар бир бўғини ўз зиммасига юкланган вазифаларни ва бурчларини қандай бажармоқда?

Тўрачилик, ўз вазифасига совуққонлик билан қараш, порага сотилиш ҳоллари бу тизим асосларига нечоғли зарар етказмоқда?

Бу муаммоларни ечиш учун қуйидаги масалаларга эътибор бериш лозим:

биринчидан, давлат бошқаруви тизимининг ўзини ривожланган ва демократик мамлакатлар намунаси асосида, уларга ўхшатиб такомиллаштириш. Бу тўхтовсиз давом этадиган жараёндир;

иккинчидан, кадрлар масаласини ҳал этиш. Бошқарув тизимининг асосий, ҳал қилувчи жойларида замонавий фикр юритадиган, ўз халқи, ўз Ватани манфаатларига ғоят садоқатли, юқори малакали кадрлар ишлаши лозим;

учинчидан, ижроия ҳокимияти устидан жамоатчилик, аввало сайлаб қўйиладиган ҳамда ваколатли органлар назоратини, бошқача айтганда, зарур ваколат берилган халқ депутатлари амалга оширадиган назоратни бутун чоралар билан кучайтириш лозим.

Бир мисолни олиб кўрайлик. Мамлакат парламенти — Олий Мажлис Конституцияга мувофиқ бизда Президент таклифи бўйича бошқа мамлакатлардаги каби фақат Бош вазирнигина эмас, балки ҳукуматнинг бутун таркибини номма-ном сайлайди. Лекин ҳукумат аъзолари парламент томонидан уларнинг фаолияти мунтазам назорат қилинаётганини ҳис этяптими ёки йўқми?

Афсуски, жойларда ҳам худди шундай аҳвол мавжуд. Маҳаллий Кенгашлар — ваколатли органлар томонидан сайланадиган биринчи шахслар — ҳокимлар ҳамда ҳокимликлар таркиби депутатлар олдида ўзлари мунтазам ҳисобот беришлари лозимлигини қанчалик сезишяпти? Бу борада ҳал этиш зарур бўлган жуда катта муаммо мавжуд.

Биз олдимизга фуқаролик жамияти барпо этиш мақсадини қўйганмиз.

Фуқаролик жамиятини қуриш бир қанча ваколатли вазифаларни давлатдан маҳаллий ҳокимият органларига, жамоат тузилмаларига ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич топшириш кўзда тутади.

Давлат тасарруфида асосан конституцион тузумни, мамлакатнинг мустақиллиги ва ҳудудий яхлитлигини ҳимоя қилиш, ҳуқуқ-тартибот ва мудофаа қобилиятини таъминлаш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, мулк эгаларининг ҳуқуқларини, иқтисодий фаолият эркинлигини ҳимоя қилиш, самарали ташқи сиёсат ўтказиш каби вазифалар қолиши керак.

Стратегик аҳамиятга молик масалалар, муҳим иқтисодий ва хўжалик масалалари бўйича, пул ва валюта муомаласи бўйичи қарорлар қабул қилиш, хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг ҳуқуқий шарт-шароитларини яратиш, экология масалалари, умумреспублика транспорт ва муҳандислик коммуникацияларини ривожлантириш, янги тармоқларни вужудга келтирадиган ишлаб чиқаришни барпо этиш масалалари давлат миқёсида ҳал этилиши лозим.

Қолган барча вазифалар ва айниқса, биринчи навбатда, бозор ислоҳотларини амалга ошириш, тадбиркорликни рағбатлантириш, хусусий мулкни ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш, истеъмол бозорини тўлдириш, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, одамларнинг моддий фаровонлигини ошириш ва аҳолини кучли ижтимоий муҳофаза қилиш масалалари маҳаллий ҳокимият идоралари ҳамда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари томонидан ҳал этилиши керак. Айни шу йўл билан биз фуқаролик жамиятининг мустаҳкам асосларини барпо этишимиз мумкин.

Қонун нуқтаи назаридан қараганда маҳаллий органлар, янги қонунлар қабул қилингач фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ҳам кўп жиҳатдан ана шундай ваколатларга эга бўлди. **Энди энг муҳим вазифа ана шу ваколатларни амалга оширишнинг таъсирчан механизмини яратишдир.**

Биз маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари олдига қўйилган вазифаларни ҳал этиш учун улар етарли молиявий ресурсларга эга бўлишига эришмоғимиз лозим. Бунинг учун уларнинг даромадларини шакллантирувчи манбаларни мунтазам кенгайтириб бориш зарур бўлади.

Бугунги кундаёқ солиқ тўғрисидаги қонунда кўзда тутилган барча маҳаллий солиқлар ва йиғимларгина эмас, умумдавлат солиқларининг анчагина қисми ҳам маҳаллий бюджетларга йўналтирилмоқда. Натижада давлат бюджети барча даромадларининг 62 фоизидан кўпроқ қисми маҳаллий бюджетлар улушига тўғри келмоқда. Энг муҳими эса, барча бюджет харажатларининг 58 фоизидан кўпроғи маҳаллий бюджетлар орқали амалга оширилмоқда.

Жамоат идораси бўлмиш фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ресурсларини мустаҳкамлашда шу органлар орқали аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга сарфланаётган катта миқдордаги бюджет маблағидан ташқари, тадбиркорликни фаол ривожлантириш, кичик корхоналар ва аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаси иншоотларини барпо этиш ҳисобидан тушадиган маблағни кўпайтиришни ҳам ҳисобга олиш лозим.

Маҳаллий ҳокимият органлари ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари бажарадиган вазифалар доирасини кенгайтириш, уларга давлат ваколатларининг бир қисмини босқичма-босқич топшириш лозим. Бунда энг муҳими, аҳолининг касб ва ижтимоий таркиби манфаатларини янада тўлароқ ифодалаш ва ҳимоя қилишда нодавлат, жамоат тузилмаларининг ҳуқуқ ва мавқеларини ошириш даркор. **«Кучли давлатдан — кучли фуқаролик жамияти сари»** деган сиёсий қурилиш дастурининг моҳияти ана шунда яққол намоён бўлади. Айнан шундай ёндашув фуқароларнинг ўзларига ўз ҳаёти ва бутун жамият ҳаётини бошқаришда ва ташкил этишда кенг иштирок этиш учун имконият яратади. Бу эса фуқаролик жамияти тамойилларига тўла мос келади.

Ҳурматли депутатлар!

Суд-ҳуқуқий соҳасига дахлдор ислоҳотларни чуқурлаштириш масалаларига алоҳида тўхталмоқчиман.

Биз адвокатура тизимини кучайтириш ва унинг чинакам мустақиллигини таъминлаш, уларнинг ваколатлари ва мақомини прокуратура мақомига тенглаштириш учун қонунчилик соҳасида ҳам, амалий ишлар соҳасида ҳам кўпгина чора-тадбирлар кўрмоқдамиз.

Ҳар қандай суд жараёнида, жиноий иш кўрилаётган бўлса ҳам, фуқаролик иши кўрилаётган бўлса ҳам, бир томонда айбловчи, иккинчи томонда тенг ҳуқуқ билан ҳимоячи сўзга чиқади.

Фақат қонунга бўйсунувчи суд, судьялар эса қонуний ҳуқуқларга, ўз виждонига амал қилиб, айбловчи ва ҳимоя қилувчи томонларнинг фикрларини холисона ҳисобга олиш асосида мустақил равишда адолатли, қонуний ҳукм чиқаради.

Бундан хулоса қилиб айтиш керакки, суд тизимини ислоҳ қилиш аввало **ҳукм чиқарувчи судьяларнинг чинакам мустақиллигини таъминлашга қаратилиши керак.**

Фақат шундай қилганда ҳозир судни жазоловчи орган деб биладиган одам судга ўз ҳуқуқлари ва эркинликларини, манфаатларини ҳимоя қилиши лозим бўлган орган сифатида мурожаат қиладиган бўлади. Ана шундагина **суд ҳокимиятнинг ҳақиқий мустақил учинчи тармоғига айланади**.

Бу борадаги муаммоларни ҳал қилиш учун суд-ҳуқуқий тизимини ислоҳ қилиш бўйича таклифларни тайёрлаш учун Олий Мажлис ҳузурида — парламентда доимий ишлайдиган ваколатли комиссия тузишни зарур деб биламан. Бу комиссияга тегишли ваколатларни бериш керак.

Эркин ва мустақил оммавий ахборот воситалари ҳар томонлама ривож топиши лозим. Улар ҳақли равишда ҳокимиятнинг тўртинчи тармоғи бўлиши даркор.

Оммавий ахборот воситалари ҳаётимизга кун сайин чуқурроқ кириб бораётганини ҳозир ҳеч ким инкор этолмайди. Бу жараённи биз табиий ҳол деб қабул қилмоқдамиз. Бугунги кунда нашрлар сони кўпайибгина қолмасдан — ҳозир 490 та газета ва 138 та журнал рўйхатга олинган — жамиятни ривожлантириш ва давлат қурилишида уларнинг аҳамияти ва тутган ўрни ҳам ортиб бормоқда.

Ҳозирги пайтда қабул қилинган қонунлар ва қонун ҳужжатлари ижроси устидан жамоат назоратини, давлат ҳамда мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан назоратни амалга оширадиган механизм сифатида оммавий ахборот воситаларининг мавқеини кучайтириш зарур. **Айни шу оммавий ахборот воситалари ҳар бир киши ўз фикрини ифода эта олишига имкон берадиган эркин минбар бўлиши керак. Айни шу оммавий ахборот воситалари жамиятимизнинг демократик қадриятларини ва тушунчаларини ҳимоя қилиши, одамларнинг сиёсий, ҳуқуқий ва иқтисодий онгини шакллантириш бўйича фаол иш олиб бориши лозим.**

Оммавий ахборот воситалари ҳамиша жамоатчилик фикрига кучли таъсир ўтказишга қодир бўлган фаол қурол бўлиб келганини унутмаслигимиз керак. Шу сабабли журналист кадрларнинг, қалами ўткир, демак, одамларнинг қалбига кириб бора оладиган кишиларнинг масъулияти каттадир. Биз журналистлар аҳли сиёсий етук, масъулиятли, ҳалол ва виждонли, ўз ишини яхши биладиган, мамлакатимизнинг ватанпарвар кишиларидан иборат бўлишига эришмоғимиз даркор.

Азиз дўстлар!

Жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш таъминланганда у чинакам ҳуқуқий, фуқаролик жамияти бўлади. Ҳар бир киши ўз ҳуқуқларини аниқ ва равшан билиши, улардан фойдалана олиши, ўз ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қила олиши лозим. Бунинг учун аввало, мамлакатимиз аҳолисининг ҳуқуқий маданиятини ошириш зарур. Шу билан бир вақтда ҳар бир инсон тўғраларча ўзбошимчаликдан, қонунсизликдан ўз ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган идоралар мавжудлигига амин бўлмоғи керак.

Бу хусусда мен қуйидагиларни амалга оширишни таклиф қиламан.

Биринчидан, инсон ҳуқуқлари соҳасида Миллий ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган муассасаларнинг яхлит тизимини барпо этиш.

Инсоний мезонлар, ҳукуматга қарашли бўлмаган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотлар ва оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш масалалари бўйича Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорликни кучайтириш лозим. Республика минтақаларида Инсон ҳуқуқлари бўйича вакил самарали фаолият кўрсатиши учун шарт-шароит яратиш, Омбудсмен институтининг ҳақиқий мустақиллигини таъминлаш зарур.

Иккинчидан, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги асосий халқаро шартномаларга қўшилишга доир ишларни давом эттириш керак.

Янги халқаро шартномаларга қўшилибгина қолмай, шу декларациялар бўйича зиммамизга олган халқаро мажбуриятларни бажаришнинг, барча органлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар бу декларациялар талабларига сўзсиз риоя қилишининг механизмини қонун йўли билан ишлаб чиқиш зарур.

Учинчидан, фуқароларнинг ижроия органларига мурожаатларининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш, фуқароларнинг шикоятларини ўз вақтида ва одилона кўриб чиқиш учун, давлат органлари масъулиятини ошириш мақсадида «Давлат органлари томонидан фуқароларнинг шикоятлари ва аризаларини кўриб чиқиш тартиби тўғрисида» қонун қабул қилиш зарур.

Энди иқтисодиёт масалаларига ўтсак.

Бу соҳада **биринчи галдаги** асосий вазифа — **мулкдорлар синфини шакллантириш масаласини тубдан ҳал этиш лозим. Бошқача айтадиган бўлсак, биз ўз олдимизга қўйган мақсадни — хусусий мулкчилик етакчи ўринда турадиган кўпукладли иқтисодиётни барпо этиш мақсадини амалга оширишимиз керак.**

Бу устувор вазифани бажариш мақсадида биз пайчилик муносабатлари орқали, фермер ва деҳқон хўжаликларини ривожлантириш орқали қишлоқда эгалик туйғусини қайта тиклаш юзасидан, хусусий тадбиркорликни ривожлантириш юзасидан қабул қилган қарорларимиз ҳаётда тўла рўёбга чиқиши учун барча ишни қилишимиз лозим.

Эркин тадбиркорлик учун иқтисодий ва ҳуқуқий шарт-шароит яратиш зарур. Кичик ва ўрта бизнесни кенг ривожлантириш учун ҳамма йўлни очиб бериш лозим.

Тадбиркорлик тузилмаларининг молия, банк ва бошқа бозор тузилмалари билан муносабатларини мустаҳкамлаш, энг муҳими, кредит олиш йўлида мавжуд тўсиқларни олиб ташлаш лозим. Уларнинг хомашё ресурсларидан фойдаланишларига кенг йўл очиб бериш, улар ишлаб чиқараётган маҳсулот мамлакатнинг ўзида ҳам, унинг ташқарисида ҳам сотиладиган бозорни кафолатловчи тизимни барпо этиш даркор.

Кичик бизнес учун бошқарувчи кадрлар тайёрлайдиган, уларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий маданиятини оширадиган бизнес мактаблари тармоғини вужудга келтириш зарур.

Энг муҳими эса, биз, иқтисодиёт таркибида кичик, ўрта ва хусусий бизнес муносиб ўрин эгаллашига, керак бўлса, ҳал қилувчи ўринни эгаллашига, яқин икки-уч йил ичида кичик ва **хусусий корхоналар сонини икки баравар кўпайтириб, ялпи миллий маҳсулотда уларнинг улушини камида 25 фоизга етказишга эришмоғимиз лозим.**

Иккинчидан, иқтисодиётни эркинлаштириш **ҳақиқий рақобат муҳитини** шакллантириш билан узвий боғлиқдир. Рақобат бўлмаса, бозор иқтисодиётини барпо этиб бўлмайди. Рақобат — бозорнинг асосий шарти, айтиш мумкинки, унинг қонунидир. Биз «Монополия фаолиятини чеклаш тўғрисида» қонун қабул қилганмиз, лекин у амалда иш бераётгани йўқ. Статистика маълумотларига қараганда, эндиликда давлат тасарруфидан бутунлай чиқарилган савдо, хизмат кўрсатиш соҳаларида ҳам монополия тузилмаларига дуч келяпмиз.

Аҳвол шундай экан, қонун ва кишилар манфаатларини ҳимоя қилиши лозим бўлган Монополиядан чиқариш қўмитаси, солиқ органлари, прокуратура нима билан шуғулланмоқда, деган савол туғилади. Афсуски, улар бу масалалар билан жиддий шуғулланишмаяпти. Натижада ишлаб чиқаришга, энг муҳими эса, истеъмолчига, одамларнинг манфаатларига зарар етмоқда.

Хўш, бу соҳада аҳволни ўнглаш учун нима қилмоқ керак? Аввало, монополияга қарши қонунни кучайтириш, монополия тузилмаларини камайтириш ва тугатиш юзасидан амалий чоралар кўриш лозим. **Табиий монополиялар тўғрисида қонун қабул қилиш, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни кучайтиришга**

(Давоми 3-бетда)

Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда

(Давоми. Боши 1,2-бетларда)

қаратилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиш даркор.

Учинчидан, иқтисодиётни эркинлаштириш тўғрисида сўз юритганда, **бозор инфратузилмасини ривожлантириш,** молия ва банк тизими фаолиятини такомиллаштириш зарурлиги тўғрисида қайта-қайта гапиришга тўғри келмоқда. Кенг тармоқли бозор инфратузилмаси — фонд ва улгуржи бозорлар, биржалар, кредит ва молия муассасалари, лизинг ва консалтинг компаниялари, тадбиркорларга хизмат қилиши лозим бўлган бошқа тузилмалар том маънода шакллантирилмас экан, улар тўла куч билан ишламас экан, биз иқтисодиётимизни очиқ, эркин, энг муҳими, самарали, қисқа қилиб айтганда, ҳақиқий бозор иқтисодиётига айлантира олмаймиз.

Шу жиҳатдан қараганда, банк тизимини ислоҳ қилишни жадаллаштириш, фонд бозорини ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш, халқаро ярмарка савдоси билан шуғулланадиган республика марказини барпо этишни ниҳоясига етказиш, ташкил этилган улгуржи бозорлар фаолиятини яхшилаш зарур. Хуллас, бозор инфратузилмасини барча даражада изчиллик билан шакллантириш амалий ва қонунчилик фаолиятимизнинг устувор йўналишларидан бири бўлмоғи керак.

Тўртинчидан, ташқи иқтисодий фаолиятни ташкил этишнинг бутун тизимини тубдан қайта кўриб чиқиш лозим. Мен бу соҳани бошқариш ҳаддан ташқари расмийлашиб, маъмурийлашиб кетган, деб ҳисоблайман. Унда иқтисодий йўл билан, тарифлар билан бошқаришдан кўра маъмурий чеклашлар орқали бошқариш усуллари устунлик қилмоқда. Биз ташқи иқтисодий фаолиятнинг жаҳонда қабул қилинган маърифий шаклларига тезроқ ўтишимиз, Бутун дунё савдо ташкилотига аъзо бўлишга эришмоғимиз даркор.

Шу билан бир вақтда биз иқтисодиётимизга хорижий сармояни янада кенгроқ жалб этиш учун, иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнларида, жаҳон бозорида рақобат қила оладиган маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этишда хорижий инвесторлар янада фаол иштирок этиши учун яратилган ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитларни такомиллаштиришимиз лозим.

Бешинчидан, валюта тизими ва бозорини эркинлаштириш зарур.

Биржадан ташқари бозорни кенгайтириш ва ривожлантириш, тижорий банкларнинг роли ва масъулиятини ошириш ҳисобидан, 2000 йилдан бошлаб миллий валютамизни эркин муомаладаги валютага тўлиқ алмаштириш (конвертация қилиш) масаласини ечиш вақти келди. Бу тадбир мамлакатимизга кириб келаётган инвестициялар ҳажмини ошириш гарови ва кафолатидир.

Олтинчидан, иқтисодиётни эркинлаштириш аввало давлат ва турли текширувчи, назорат қилувчи органлар томонидан корхоналарнинг хўжалик фаолиятига ноўрин аралашишни чеклаб қўйиш билан боғлиқ. Бу соҳада текширишлар ва тафтишлар сонини кескин чеклаб қўядиган маълум қарорлар қабул қилинди. Бу қарорларга риоя этилиши устидан қатъий назорат ўрнатиш, ҳозир ҳам корхоналарнинг ишлаб чиқариш фаолиятига қонунга хилоф равишда аралашиш фикридан қайтмаган кишиларни қаттиқ жазолаш лозим бўлади.

Бундай тартибсизликлар учун хизмат бурчи юзасидан тадбиркорларнинг манфаатини ҳимоя этиши лозим бўлган ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва солиқ органларининг нопок ходимларига нисбатан талаб бир неча бор кўпроқ, жазо эса янада қатиқроқ бўлиши керак.

Иқтисодиётни эркинлаштириш — хўжалик юритувчи субъектларнинг ўз фаолияти учун иқтисодий ва молиявий масъулиятини ошириш демакдир. **Банкротлик институтининг аҳамиятини ошириш, хўжалик судлари фаолиятини кучайтириш лозим.**

Ҳурматли депутатлар!

Мамлакатимиз келажаги учун Олий Мажлиснинг IX сессиясида қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурнинг амалга оширилиши жуда муҳим аҳамиятга эга. Бу дастурни бажариш учун жавобгар кишилар олдига мен қуйидаги вазифаларни қўймоқчиман.

Биринчи. Янги ўқув йили бошлангунга қадар таълим тизимида мазкур тажриба қандай ўтаётганини ва унинг дастлабки натижаларини чуқур таҳлил этиб, таълим андозалари, ўқув режалари ва дастурлари мазмунига ислоҳотларнинг бош мақсадидан келиб чиққан ҳолда, яъни янги авлодни камол топтиришга қаратилган зарур тузатишлар киритиш даркор.

Иккинчи. Янги дарсликларни, замонавий педагогик ва ахборот технологияларини ўз вақтида ишлаб чиқиш ва жорий этишни таъминлашни алоҳида назорат остига олиш зарур.

Учинчи. Юқори малакали педагог кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлашга алоҳида эътибор бериш лозим. Кадрлар тайёрлашнинг сифати, эркин фикрловчи шахс-фуқарони камол топтириш эртага синфхоналар ва аудиторияларда кимлар дарс ва сабоқ беришига боғлиқ.

Умуман ислоҳот йилларида биргина ўрта махсус, касб-ҳунар таълими учун 86 та янги муҳандислик-педагогик йўналишлар бўйича 50 мингдан ортиқ педагог кадрлар тайёрлаш лозим бўлади.

Тўртинчи. Ихтисослашган қурилиш трестлари тузишни ниҳоясига етказиш, барча зарур лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш ва Дастурда белгиланган академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларини фойдаланишга топшириш ишларини тўла ҳажмда бажариш лозим.

Жорий йилда ва 2000 йилда республиканинг ҳар бир тумани ва шаҳари замонавий талабларга жавоб берадиган янги турдаги ўқув юртлари билан таъминланиши учун 180 та янги касб-ҳунар коллежи ва 15 та академик лицейни қуриб фойдаланишга топшириш лозим. 2005 йилга қадар биз республикамизда 1611 та касб-ҳунар коллежи ва 181 та академик лицейдан иборат бўлган ўрта махсус ва касб-ҳунар ўқув юртларининг замонавий тармоқларини бунёд этишимиз керак. Бу тўққизинчи синфларни битирувчиларни ўрта махсус, касб-ҳунар таълими мактабларига тўла қамраб олишни таъминлайди.

Яна бир бор таъкидлаб ўтишга тўғри келади: амалга оширилаётган барча ислоҳотларнинг тақдири шу масалага, яъни кадрлар тайёрлашга чамбарчас боғлиқлигини биз аниқ ва равшан англаб олишимиз лозим. Ўзини шу мамлакатнинг ҳақиқий ватанпарвари деб биладиган ҳар бир киши бу Дастурни амалга оширишга ўз меҳнатини, ўз улушини қўшади, деб ишонаман.

Қадрли дўстлар!

Демократик ва бозор ислоҳотлари ҳамда янгиланиш йўлида қилаётган барча ишларимиз халқимиз манфаатларини кўзлаб, уларнинг фаровонлигини оширишга қаратилиши лозимлигини мен қайта-қайта таъкидлаб келаман.

Мамлакатимизда вужудга келаётган макроиқтисодий вазиятга ҳамда иқтисодиётнинг амалда юксалишига асосланиб, биз, энг аввало, **ҳозир яқин беш йил ичида иш ҳақининг энг кам миқдорини 3,5 баравар оширишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўйишга ҳақлимиз.** Иш ҳақи энг кам миқдорининг бундай оширилиши иқтисодий юксалишнинг бошқа омиллари билан қўшилиб, шу даврда аҳоли жон бошига тўғри келадиган ўртача даромадни 1,8-2,0 баравар оширишга имкон беради.

Иккинчидан, аҳоли даромадларини ошириш билан бир қаторда уларнинг харид қувватини ҳам ошириш зарур. Бунинг учун пулнинг қадрсизланишига қарши қаратилган қатъий чораларни кўриш ва яқин беш йил ичида пулнинг қадрсизланиш даражасини йилига 6-8 фоиз камайишига эришиш зарур. Асосан мамлакатимизда ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига ички истеъмол бозорини кундалик зарур товарлар билан мунтазам ва ишончли тарзда тўлдириш чора-тадбирларини амалга ошириш даркор. Шу мақсадда саноат ишлаб чиқариши умумий ҳажмида истеъмол товарларининг улушини яқин беш йил ичида 50 фоизга етказиш зарур.

Учинчидан, аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг амалдаги механизмини танқидий баҳолаш ва мустаҳкамлаш, унинг аниқ тоифадаги кишиларга қаратилишини кучайтириш лозим бўлади. Давлат томонидан аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ҳажми ва миқдорини кўпайтириш билан бир вақтда ҳақиқатда ёрдамга муҳтож бўлган кишилар ва оилаларгина ижтимоий ёрдам олишлари лозим.

Тўпланган ижобий тажрибани ҳисобга олиб фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари орқали аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва ҳимоялаш тажрибасини янада кенг жорий этиш зарур. Шундагина биз аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишда аниқликни ва адолатни таъминлай оламиз. Энг муҳими эса, шу мақсадлар учун ажратилаётган катта маблағдан самарали фойдаланишни таъминлай оламиз.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тизимида ёлғиз қариялар, пенсионерлар ва ногиронларнинг талаблари ва эҳтиёжларига алоҳида эътибор бериш лозим бўлади.

Ҳокимликлар, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот органлари яқин беш йил ичида ёлғиз пенсионерлар ва ногиронларнинг уй-жойманиший шароитларини яхшилаш, уларни дори-дармонлар ва махсус муолажа билан таъминлаш, қариялар ва ногиронлар интернатларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича комплекс чора-тадбирларни ишлаб чиқишлари зарур.

Ногиронларни тўлақонли фаол ҳаётга қайтариш учун уларнинг жисмоний имкониятларини ҳисобга олиб, ўқитиш, қайта ўқитиш ва ишга жойлаштиришни ташкил этиш лозим.

Шунингдек, ногирон болаларни тиббий-ижтимоий жиҳатдан реабилитация қилиш бўйича болалар ногиронлигининг олдини олишни, уларга тиббий, ижтимоий жиҳатдан мадад бериш ва меҳнат қобилиятини тиклашни, касб ўргатиш ва сўнгра ишга жойлаштиришни кўзда тутадиган махсус **Давлат дастурини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш зарур.**

Бу ишларнинг ҳаммасига хайрия ташкилотларини, давлатга қарашли бўлмаган жамғармаларни, тадбиркорлар ва ҳомийларнинг маблағини кенг жалб этиш лозим.

Тўртинчидан, аслида, бу вазифани биринчи қилиб қўйиш ҳам мумкин, меҳнат бозорини шакллантириш, янги иш жойларини барпо этиш ва аҳолининг иш билан оқилона бандлигини таъминлаш бўйича фаол сиёсат ўтказиш керак. Бу борада ишсизликнинг олдини олиш, меҳнатга яроқли ҳар бир фуқаро ўз меҳнатидан даромад топиб, ўз эҳтиёжларини қондириши, ўз турмуш даражасини, оиласи ва болалари фаровонлигини ошириши учун зарур шарт-шароити яратиш муҳим аҳамиятга эга.

Вазирлар Маҳкамаси барча даражадаги ҳокимликлар билан биргаликда 2000-2005 йилларда аввало қишлоқ жойларда, ислоҳотлар давомида қишлоқ хўжалигидан бўшаб қолаётган ортиқча ишчи кучларини жалб этишни ҳисобга олган ҳолда молиявий манбалар билан мустаҳкамланган **Янги иш жойларини барпо этиш дастурини ишлаб чиқиши лозим.**

Шу билан бир вақтда жойларда ишсиз сифатида рўйхатга олинган кишиларни ҳудудларни ободонлаштириш, йўллар, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилма объектларини қуришга доир ҳақ тўланадиган жамоатчилик ишларига кенг жалб этиш лозим.

Бешинчидан, ижтимоий инфратузилмани аввало қишлоқ жойларда янада ривожлантириш, **Аҳолини табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш юзасидан қабул қилинган давлат дастурини бажариш лозим.** Яқин беш-етти йил ичида мамлакатнинг барча аҳоли пунктлари сифатли ичимлик сув билан таъминланиши зарур. 2005 йилга қадар қишлоқ аҳолисини ичимлик сув билан таъминлаш 85 фоизга, табиий газ билан таъминлаш 82 фоизга етказилиши керак. Бунинг учун 1999-2005 йилларда қишлоқ жойларда 30 минг километрга яқин газ тармоқларини, 18 минг километр сув қувури тармоқларини ишга тушириш даркор.

Халқ фаровонлигини барқарор, муттасил оширишни, аҳолини ижтимоий ҳимоялашни устувор йўналиш қилиб белгилаб, шу йўл билан ислоҳотлар фақат инсон манфаатларини кўзлаб, унинг фаровонлиги учун амалга оширилади, деган асосий қоидамизни яна бир бор тасдиқлаган бўламиз.

Муҳтарам халқ депутатлари!

Сизларнинг эътиборингизни Қуролли Кучларни, чегара қўшинлари ва ички қўшинларни ягона давлат сиёсати асосида босқичма-босқич, чуқур ислоҳ қилиш масалаларига қаратмоқчиман.

Армияни ислоҳ қилишнинг моҳияти нималардан иборат?

Биринчи. Мудофаа соҳасидаги мавжуд ва эҳтимол тутилган таҳдидларни таҳлил этиш биздан **мамлакатимиз тинчлиги ва осойишталигини самарали ва ишончли ҳимоя қилишга қодир бўлган, тезкор, жанговар қобилияти юксак, ҳар жиҳатдан яхши таъминланган Қуролли Кучларни шакллантиришни тақозо этади.**

Шу мақсадда мамлакат ҳудудида ҳарбий-маъмурий бирликлар — ҳарбий округларни тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Қуролли Кучларнинг қўшилмалари ва қисмлари қайтадан жойлаштирилмоқда. Буларнинг ҳаммаси қўшинларни бошқариш самарадорлигини анча оширишга, уларни энг муҳим стратегик йўналишларда жамлашга, ҳудудий мудофаанинг ҳақиқий тизимини шакллантиришга имкон беради.

Шу билан бир вақтда Қуролли Кучлар сонини анча камайтиришимиз лозим. Бу шунчаки бир чора, юзаки бир жараён эмас, балки сони ва тузилиши, профессионал таркиби жиҳатидан энг мақбул армияни тузиш юзасидан пухта ўйлаб, ҳисоблаб чиқилган аниқ режалардир.

Армияни қисқартириш натижасида бўшайдиган маблағни биз шартнома билан ишлайдиган ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларига тўланадиган ҳақни оширишга сарфлаймиз. Бу эса ана шу тоифадаги ҳарбий хизматчилар сонини кўпайтиришга имкон беради. **Биз шунга эришмоғимиз керакки, ҳарбий хизмат сўзда эмас, балки амалда фарзандларимизнинг, ёшларимизнинг нуфузли иши, шон-шараф иши бўлмоғи лозим**.

Иккинчи. Илғор мамлакатлар ва армияларнинг тажрибаларини ўрганиш асосида Қуролли Кучларимизни ташкил этиш таркибининг ўзини қуйи бўғинлардан тортиб юқори босқичларгача ва бошқаришни тубдан қайта кўриб чиқишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўймоқдамиз.

Учинчи. Ислоҳот ҳарбий хизматчиларни маънавий-ахлоқий тарбиялашни, профессионал тайёргарлигини ва қайта тайёрлашни ташкил этишнинг бутун тизимини қайтадан кўриб чиқишни кўзда тутади. Бу жангчиларимизда Ватанга муҳаббат ва садоқатни, юксак маънавий фазилатлар ва мустаҳкам иродани тарбиялашга, профессионализмни, аъло жанговар тайёргарликни таъминлашга қаратилиши лозим.

Тўртинчи. Қуролли Кучларни ҳарбий-техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш ва янгилаш комплекс дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш лозим. Армиямиз зарур техника ва қурол-яроғлар билан етарли миқдорда таъминланиши даркор. Бу армия олдида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишнинг энг муҳим шартларидан биридир.

Сўнгги вақтда чегара қўшинларини ислоҳ қилиш бўйича амалий чораларни кўряпмиз. Чегарачиларимиз олдида турган асосий вазифалар мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини таъминлаш, қўпорувчи-террорчи гуруҳлар ва айрим ёвуз унсурларнинг чегара орқали юртимизга суқулиб киришига йўл қўймаслик, Ўзбекистоннинг иқтисодий ва бошқа манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат.

Ҳозирги вақтда чегара қўшинлари — давлатимиз сарҳадларини ҳимоя қилишнинг биринчи эшелонини ташкил этадиган мустақил қўшин туридир.

Шу мақсадда Давлат чегараларини қўриқлаш қўмитаси тузилди, чегара минтақалари ва қўмитанинг бошқа ҳудудий бўлинмалари ва қисмлари ташкил этилди. Ҳукумат чегара қўшинларининг моддий-техника базасини, кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш, чегара инфратузилмасини ташкил этиш юзасидан барча зарур чораларни кўрмоқда.

Биз чегараларимизни мустаҳкамлар эканмиз, бу ташқи дунёдан ажралиб қолишга ҳаракат қилаётганимизни билдирмайди, албатта. Ўзбекистон барча қўшни давлатлар билан дўстона муносабатларни ривожлантиришдан, ягона савдо маконини барпо этишдан, транспорт коммуникацияларини ривожлантиришдан манфаатдордир.

Нияти пок, ғояси соғлом кишилар учун, илмий, маданий ва гуманитар мулоқот учун бағримиз очиқ. Шу билан бир вақтда биз мустақил давлат сифатида, миллий манфаатларимизга амал қилиб, ўз чегараларимизни ишончли ҳимоя қилиш ва қўриқлаш юзасидан зарур чораларни кўришга ҳақлимиз ва мажбурмиз.

Ички ишлар вазирлиги тузилмасида ҳам туб таркибий ислоҳотларни амалга ошириш белгиланган. Ички қўшинлар вазифалари, тузилиши қайта кўриб чиқилди. Уларни ташкилий, моддий-техникавий жиҳатдан анча мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, йўл ҳаракати хавфсизлигини, жамоат тартибини ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлайдиган бўлинмаларни ислоҳ қилиш устида ишламоқдамиз.

Ислоҳотлар натижасида ички ишлар органларининг фуқароларни ва жамиятни террорчилик, қўпорувчилик хуружидан, барча шаклдаги экстремизм, уюшган жиноятчилик каби жиноят кўринишларидан ишончли ҳимоя қилишни таъминлайдиган тизим шаклланиши зарур.

Ички ишлар органлари шахс ҳуқуқлари ва эркинликларини, жамоат тартиби ва фуқаролар хавфсизлигини ҳимоя қилишнинг ишончли гарови бўлиши лозим.

Армияни, чегара қўшинлари ва ички қўшинларни ислоҳ қилишга доир давлат сиёсатини амалга ошириш фақат мудофаа салоҳиятимизни юксалтиришга қаратилган. Бошқача айтганда, бу жараён ягона мақсадни — ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларни амалга ошириш, демократик жамият ва ҳуқуқий давлат қуриш учун, одамларимизнинг тинч ҳаёти ва бунёдкорлик меҳнатини таъминлаш учун шарт-шароит яратиб беришни кўзлаб амалга оширилмоқда.

Азиз юртдошлар!

Биз XXI аср бўсағасида турибмиз, биз янги буюк ишлар олдида турибмиз. Сиз билан бизнинг вазифамиз давр олдимизга қўяётган барча талабларга муносиб жавоб қайтаришдир. Истиқболимизни аниқ ва равшан тасаввур этиб, халқимизга тинч ва фаровон турмушни таъминлашдир, жаҳон майдонида ўзимизга муносиб ўрин эгаллаб олишдир.

Суратларда: сессия ишидан лавҳалар.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ (ЎзА) ва Шавкат АКРАМОВ олган суратлар

Исёнчилар шаҳарни босиб олишди

Конго Демократик Республикасида ҳаракат қилаётган исёнчилар мамлакат шимолида жойлашган, стратегик жиҳатдан муҳим ва қазилма бойликларга мўл бўлган шаҳар — Какуйюни босиб олди. Бу шаҳарнинг эгалланиши исёнчиларнинг КДРнинг олмос қазиб олинадиган яна бир йирик шаҳри — Мбужи-Майига йўл очиб берди. Айни пайтда қўзғолончиларнинг қуролли гуруҳлари шу шаҳар томон ҳаракатланмоқда.

Какуйюнинг босиб олиниши КДР ҳукумати ва унинг иттифоқчиларининг исёнчиларга қарши қаттиқ ҳужум уюштириш режасини барбод қилди.

Поезд дарёга қулаб тушди

Германиянинг Вуппертале шаҳар темир йўлида содир бўлган ҳалокат туфайли уч нафар йўловчи ҳалок бўлди ва 60га яқин киши жароҳатланди. Полиция маҳкамаси маълумотига қараганда, поезднинг иккита вагони саккиз метр баландликдан Вуппер дарёсига қулаб тушган.

Фалокат Вуппертале шаҳрига олиб борувчи осмакўприкда содир бўлган. Мутахассисларнинг айтишича, бу ерда дам олиш кунлари ишлайдиган йўлсозларнинг эҳтиётсизлиги туфайли мазкур ҳалокат юз берган. Темир йўл изида пўлатдан ясалган иш қуроли қолдириб кетилган экан.

Тилла «тутувчи» каламуш

Ҳиндистон қонунларига кўра мамлакатга тилла ва тилла буюмларини олиб кириш-олиб чиқиш таъқиқланади. Божхона ходимлари тиллафурушликка қарши энг замонавий асбоб-ускуналардан фойдаланишади. Бу асбоб-ускуналарнинг «кўзи» шунчалик ўткирки, қонунбузарларнинг чап бериши анча машкул. Лекин одамзодга ўзи яратган ўша компьютерларни лақиллатиш гап эканми.

Калькутта аэропортида эса ғалати «тилла тутувчи» жонивор ишлайди. Ҳа, у ишлайди. Божхоначи Ниграм Сарвани бошқачароқ усулда ишлайди. Унинг «Уайти» лақабли оқ каламуши бор. Ўргатилган оқ каламуши «ўтиш» жойида махсус «ўтирғич»да йўловчиларни текширади. «Уайти» иш пайтида жуда жиддий, ғоз туради, ҳатто емишгаям қайрилмайди. Баъзи йўловчилар каламушга ижирғаниб қарашади. Лекин каламуш текшириш чоғида ҳеч чегарадан чиқмайди. Йўловчиларни искаб-искаб қўяди, холос. Борди-ю, тиллафурушларни сезгудай бўлса, безовталаниб ирғишлайверади.

Одатий иш кунларининг бирида каламуш ҳурматли бир ёши улуғ жанобни «тутди». Шахсий текширувдан ҳеч натижа чиқмади, асбоб-ускунаям «йўқ», «тоза» деди. Уайти бўлса типирчилайверди. Сабри тугаган Ниграм каламушни маълум муддатга ишдан четлатишга мажбур бўлди. Каламуш ҳам бўш келмади, жанобнинг башарасига сакрай бошлади. Бундан шубҳаланган божхоначилар ҳалиги жанобни махсус хонага текширувга олиб ўтишга мажбур бўлишди. Уайти энди зўр бериб жанобнинг нақд тумшуғини искаб, «оғзингни оч» дегандай ниқталайверди.

Дарвоқе, оқ каламуш ҳақ бўп чиқди. Йўловчининг оғзидан милкларига ёпиштирилган қимматбаҳо тилла занжир топилди.

Шунақа. Замонавий компьютерни лақиллатган олтинфуруш жонивордан қутулолмайди. Бу воқеадан сўнг тилла тутувчи каламушнинг вазифаси бир поғонага кўтариб қўйилди. Унинг махсус ўтирғичини янада баландроқ кўтаришди. Энди у бемалол йўловчиларнинг «юқори қисми»ни текшириш имконига эга бўлди. Ҳозирча йўловчилар бу «божчи»га эътироз билдиришганича йўқ.

Чегарада қалин қор ёғди

Хитойдаги Синьцзян-Уйғур мухторият туманининг Россия ҳамда Қозоғистон ҳудудига чегарадош қисмида кутилмаганда қалин қор ёғди. Табиий офат натижасида 300 бош қорамол нобуд бўлди. Қорнинг қалинлиги 40 сантиметрга етганлиги боис йўл-транспорт алоқалари бутунлай тўхтаб қолди. Айни пайтда ҳукумат табиат инжиқлигининг халқ хўжалигига келтирган зарарини аниқлаш ва транспорт алоқасини тиклаш чораларини кўрмоқда.

Ҳарбий машқлар бошланди

Малайзияда Австралия, Янги Зеландия, Сингапур ва Буюк Британия иштирокида кенг миқёсли ҳарбий машқлар бошланди. Уларда мазкур мамлакатларнинг ҳарбий ҳаво ҳамда ҳарбий денгиз кучлари қўшинлари иштирок этмоқда.

«Майор Адекс 99-2» деб номланган мазкур ҳарбий машқлар ўтган йилнинг августида бўлиб ўтиши режалаштирилган эди. Бироқ Малайзия ҳукумати молиявий қийинчиликлар туфайли машқларда қатнаша олмаслигини маълум қилган ва тадбир ортга сурилган эди. Малайзия мудофаа вазирлиги вакилининг айтишича, машқлар 21 апрелга қадар давом этади.

(ЎзА)

O'ZBEKISTON OVOZI

Vatanni sevmak iymondandur!

O'zbekiston Xalq demokratik partiyasi gazetasi

1999 yil 15 aprel, payshanba • № 46 (24.441).

Gazeta 1918-yil 21-iyundan chiqa boshlagan

Машинадан қиммат от

Қўкламнинг шукуҳли кунларида Сирдарё вилояти Шароф Рашидов туманида «Алпомиш» достонига бағишланган «Алпомиш авлодлари» кўпкари ўйини ўтказилди. Туман ҳокимлиги ташаббуси билан республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази туман бўлими томонидан уюштирилган мазкур тадбир туман аҳлининг миллий анъаналарга содиқликларини намойиш этди.

«Дўстлик» хўжалиги қўрғонида тадбирга бағишланган тантаналар эрта тонгданоқ бошланиб кетди. Карнай-сурнай, шўх мусиқалар садолари остида қўрғон аҳли ва меҳмонлар марказий ўйингоҳда жамулжам бўлдилар. Ранг-баранг кўнгил очар дастурлар намойиш этилди, дастурхонларга сумалаклар тортилди.

Тушга яқин иштирокчилар катта далага чиқдилар. Туманнинг ҳамма қўрғону қишлоқларидан, қўшни туман ва вилоятлардан келган уч юздан ортиқ улоқчи чавандозлар кўпкари ўтказиш учун ҳозирланган катта майдонга от суриб чиқдилар. Овоз кучай-

1

Пешқадамлар бой бермас

Спорт

Мамлакат футбол миллий чемпионати ҳудди кечагина бошлангандек. Ваҳоланки, жамоалар беш мартадан майдонга тушдилар. Демак ҳар бир жамоа мавсумга қандай тайёргарлик кўргани маълум бўла бошлади. Шунингдек, Ўзбекистон футболининг пойдевори ҳисобланган 16 нафар олий лига аъзоси орасидан қайсиларининг бу йилги мавсумда чемпионликка даъвогар экани ҳам ойдинлашиб боряпти.

Шу кунларда эса Тошкент вилоятининг «Дўстлик» жамоаси билан «Самарқанд» футболчилари мағлубият аламини тортмасдан карвонбошилик қилишмоқда. Маълумки, биринчи учрашувни ўз майдонида пахтакорчилар билан ўтказган «Дўстлик» (1:1) очколарни баҳам кўрганди. Кейинги учрашувни эса «Металлург» майдонида ўйнаган «Дўстлик» (1:2) ғалаба қозонди. Учинчи, тўртинчи учрашувларда ҳам бу жамоанинг омади чопди. Хусусан, «Сўғдиёна»ни қабул қилиб (2:1) «Бухоро» меҳмони бўлиб (1:3) ғолиблик нашидасини сурди. Ниҳоят бешинчи ўйинни ўз майдонида «Насаф» билан ўтказиб (3:1), яна мухлисларни мамнун этди.

Бу йилги мавсумни кўтаринки руҳда эзгулик билан ўтказаётган «Самарқанд» футболчиларининг ҳам қадамлари собит. Самарқандликлар биринчи учрашувдаёқ наманганликларни доғда (2:1) қолдириб, кўпчиликда умидворлик уйғотишган эди. Сафарда «Нефтчи» билан дуранг, пахтакорчиларни қабул қилиб ғалаба (2:1), «Металлург» майдонида ҳам бир тўп ҳисобида ютуққа эришдилар. Бешинчи учрашувда «Сўғдиёна»ни қабул қилиб дарвозага тўртта жавобсиз тўп киритдилар. Кўриниб турибдики, 13 тадан очко тўплаган «Дўстлик» ва «Самарқанд» жамоаларнинг шаштлари баланд, ҳозирча мағлубиятсиз ўйнашмоқда. Омадлари чопса ниятларига етишлари ҳеч гап эмас.

Зеро, пешқадамлик ўрни ўзгармайди деб ҳеч ким кафолат беролмайди. Буни футбол дейдилар. Чунончи, бундай фахрли ўринга «Хоразм», «Нефтчи», «Навбаҳор», «Пахтакор» каби жамоалар ҳам талаб-гор экани кўзга ташланмоқда. Ўйинлар жадвали эса қуйидагича манзара олган.

Бешинчи турнинг қолган учрашувлари: «Андижон» — «Хоразм» — 1:2, «Темирйўлчи» — «Пахтакор» — 3:2, «Навбаҳор» — «Нефтчи» — 2:1, «Сурхон» — «Зарафшон» — 3:1, «Трактор» — «Бухоро» — 2:4, «Янгиер» — «Металлург» — 0:1

	ю	д	м	т	о
«Дўстлик»	4	1	0	12-5	13
«Самарқанд»	4	1	0	10-3	13
«Хоразм»	4	0	1	8-3	12
«Нефтчи»	3	1	1	10-5	10
«Навбаҳор»	3	0	2	9-6	9
«Насаф»	3	0	2	8-7	9
«Пахтакор»	2	1	2	12-8	7
«Бухоро»	2	1	2	11-11	7
«Сурхон»	2	1	2	8-8	7
«Сўғдиёна»	2	1	2	10-11	7
«Темирйўлчи»	2	1	2	8-13	7
«Металлург»	1	1	3	4-7	4
«Трактор»	1	1	•3	10-15	4
«Андижон »	1	0	4	5-9	3
«Зарафшон»	0	1	4	5-11	1
«Янгиер»	0	1	4	2-10	1

Бош муҳаррир
Азим СУЮН

Таҳрир ҳайъати
Абдулла ОРИПОВ
Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ
Азиз НОСИРОВ
Одилжон ОЛИМЖОНОВ
Ислом ШОҒУЛОМОВ
Салим АШУРОВ
(бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари)
Норбобо ШАКАРОВ
(бош муҳаррир ўринбосари)
Андрей ОРЛОВ
(бош муҳаррир ўринбосари «Голос Узбекистана»)
Алимқул СУЛТОНОВ
(масъул котиб — «Ўзбекистон овози»)
Валерий ЛАБАРЕШНИХ
(масъул котиб — «Голос Узбекистана»)

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ
ГОЛОС УЗБЕКИСТАНА
МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Воқеа

Чўпон ҳушёрлиги

Марҳамат туманидаги Шукурмерган қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудидаги «Пахтакор» ҳиссадорлик жамияти чўпони Фурқатжон Эргашев йигирма йилдирки, отаси Холмуҳаммад Эргашевнинг касбини ардоқлаб келаётир. У ўз отаридаги қўйларни Улуғтоғ ён бағирларидаги адирларда боқади. Яқинда унинг ҳаётида кутилмаган воқеа юз берди. Қўрасига ҳужум қилган бўрини чаққонлик билан отиб ўлдирди. Бу жасоратни «Пахтакор» ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари муносиб тақдирладилар.

Абдурасул ЭРАЛИЕВ,
ўқитувчи

Ҳамкорликда гап кўп

Когон туманидаги «Бухоронасллипаррандаларрепродуктори» ҳиссадорлик жамияти аъзолари тармоқни ривожлантиришнинг бирдан-бир йўли хориж билан ҳамкорлик деб билишяпти. Шу боис, улар Москвадаги «Птичное» давлат наслли паррандалар заводи билан ҳамкорликни йўлга қўйдилар. Шу йилнинг ўтган даври мобайнида Россиядан 61 минг бош «Заря-17» зотли товуқларнинг жўжалари олиб келинди.

Даврон БАҲРОНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири

Водий янада яшилланади

Экология ва ҳаёт

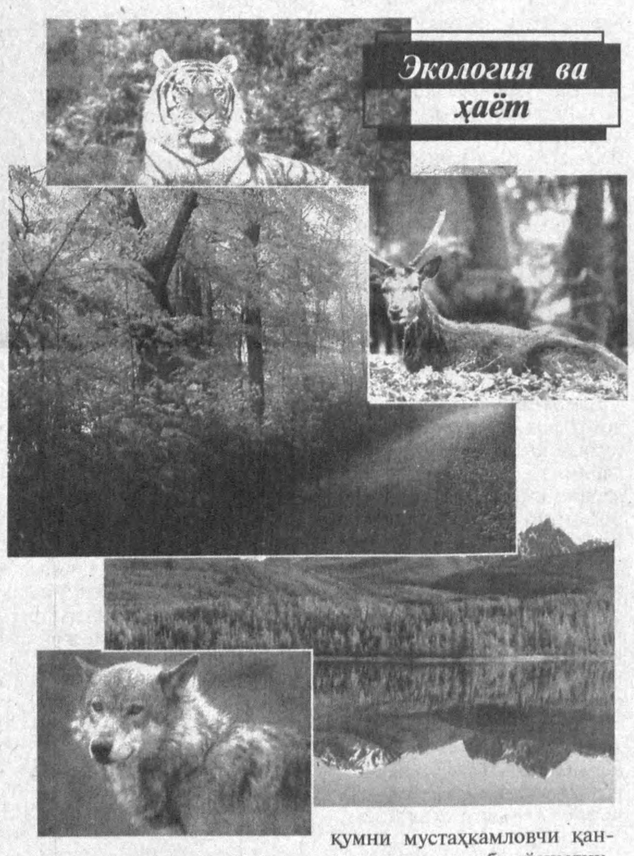

Экологик вазиятни мувофиқлаштиришда табиий ўрмонларнинг роли жуда муҳим. Масалан, 50-60-йилларда Фарғона водийсининг яшил камари ҳисобланган Сирдарёнинг икки соҳилида қуюқ ўрмон ва тўқайзорлар шовуллаб ётарди. Гарчанд бу пайтларга келиб машҳур Урал йўлбарси йўқ бўлиб кетган бўлса-да, Сирдарё ёқасидаги ўрмонлар ва тўқайзорларда ёввойи тўнғиз, бўри, тулки, чиябўри, қуён каби ҳайвонлар, тустовуқ, қирғовул каби қушлар бисёр эди. Аммо 50-йилларда бошланган Марказий Фарғона чўлларини ёппасига ўзлаштириш жараёнида ўн минглаб гектар табиий ўрмон ва тўқайзорлар йўқ қилиб юборилди. Бу ерларда ўз емишини топиб ўрганган ёввойи ҳайвонлар эса жойларини тарк этишди. Водийнинг табиий сауна ва флорасига ўнглаб бўлмас зарба етказилди. 80-йилларга келиб Сирдарё бўйларида бармоқ билан санарли даражада бўри қолганлигини табиатшунос олимлар санаб чиқишган.

— 60-йиллар ўрталарида Қўқон ўрмон хўжалигининг биргина Абдусамад мавзесида 30 минг гектарга яқин табиий ўрмон ва тўқайзорлар мавжуд эди, — дейди Қўқон ўрмон хўжалиги бошлиғи Мансур Хўжаев. — 1987 йилга келиб эса бу ҳудудда бор-йўғи минг гектар атрофида табиий ўрмон қолди. Аслида буни ҳам аҳолининг мол-ҳоллари ўтлайдиган яйловга айлантириб юборишган эди. Хайриятки, истиқлолимиз шарофати билан экологияга эътибор кучайди. Шу жумладан, табиий ўрмонларни тиклаш ишлари ҳам бошланиб кетди.

Қўқон ўрмон хўжалигида маданий экинлардан бўшаган майдонларга ҳар йили 300-400 минг туп атрофида терак ва бошқа дарахтлар экилмоқда. Мавжуд қум барханларни сақлаб қолиш учун қумни мустаҳкамловчи қандим, черкез каби ўсимликлар уруғи сепилиб, саксовул кўчатлари экиляпти. Ҳар йили 10-18 гектар майдондаги қум барханлари ана шу усулда мустаҳкамланмоқда. Натижада ҳозирга келиб Қўқон ўрмон хўжалиги ҳудудида салкам тўрт минг гектарли табиий ўрмон ва тўқайзорлар яна асл ҳолига қайтди. Бу ўрмонларда яна бўри, тулки каби ёввойи ҳайвонлар, турли жонивор-лар ва қушлар кўпайди. Ўрмон эгалари ҳатто Сирдарё соҳилларидаги тўқайларда ёввойи тўнғизлар подаси пайдо бўлганлигини ҳам кўришди. Бу эса табиатнинг асл ҳолатига қайтаётганлиги белгисидир.

Марказий Фарғона чўлларида ҳам айни пайтда юзлаб гектарларни ташкил этувчи маданий далалар, қишлоқлар, қўрғонлар мавжуд. Бироқ, шу яшил воҳа марказида 2 минг гектар атрофида табиий чўл парчаси — Толқудуққум мавзеси сақланиб қолган. Кейинги пайтларда жуда улкан чўлдан қолган худди шу парчани қўриқхона тарзида сақлаб қолиш ҳақида кўп гап-сўзлар бўляпти. Марказий Фарғонадан қолган табиатнинг шу бир асил парчасини келгуси авлодларга етказишнинг қонуний асосларини яратиш зарурга ўхшайди. Шунингдек, Сирдарёнинг икки соҳилида илгари мавжуд бўлган табиий ўрмон тўқайзорлар ҳам тикланмоғи зарур. Зеро, улар тикланса водийнинг ўзига хос «ўпкасига» айланиши, бу яшил минтақа ҳавога миллионлаб куб кислород етказиб бериши, ана шунда қисман бўлсада водийнинг аср бошидаги табиий нафосати тикланиши ва ҳайвонот оламининг қайта жонланишини олимлар таъкидламоқдалар.

Алишер ИБОДИНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири

2

тиргич мосламалар ўрнатилган минбар атрофи одамлар билан тўлиб-тошди. «Алпомиш» достонига бағишланган тадбирда улуғ достоннинг халқимиз тарихида тутган ўрни ва унинг оламшумул аҳамияти ҳақида гапирилди, шеърлар ўқилди.

Ниҳоят, улоқ майдонга ташланди. Анчадан буён шу дақиқаларни кутиб турган улоқчи чавандозлар отларига қамчи босдилар, катта кураш бошланди. Томошабинларнинг завқли қийқириқлари янгради.

Биз кўпкари ўтказилиши жараёнида ҳозиргина улоқчи отини шеригига берган пахтаободлик Оқберди полвонни суҳбатга тортдик.

— Анчадан буён кўпкарини соғиниб қолган эканмиз, — деди у пешона терларини артар экан. — Тадбир ташкилотчиларига раҳмат.

Алпомиш авлодлари

Завқим ошиб кетаяпти. Ўзиям улоққа болалигимдан ишқибозман. Мана, ёшим элликка етган бўлсаям отдан тушгим келмайди, қаерда кўпкари дарагини эшитсам улоқчи отим билан етиб бораман. Вақти келганда бу отни машинага алмаштирмаганман. Биласиз, полвонларнинг ори бўлади. Ўзим бугунги кўпкари учун совринга битта магнитофон ва битта самовар тикдим.

Умуман, ўша куни томошабинлар ажойиб халқ ўйини тантанасининг гувоҳи бўлдилар. Гилам, палос, соат каби совринлар қўйилди. Айниқса, бош соврин — туман ҳокими томонидан қўйилган гилам ва санаторийда дам олиш учун бепул йўлланма эълон қилинганда, майдондаги кураш авж палласига чиқди. Улоқни охирги марта солимга ташлаш учун чавандозлар бир соатга яқин тортишдилар. Ана шундай қизғин баҳсда қаҳрамонимиз Оқберди

3

полвон билан Жиззах вилояти Дўстлик туманидан келган Улуғ полвон ютиб чиқди, у катта тўдани ёриб чиқиб, улоқни солимга дангал ташлади. Бош кийимлар ҳавога учди, «Ҳалол!», «Яша, полвон!» деган олқишлар кўкни тутди.

— Биз шундай ихчам ва кўркам тадбирларни ўтказишга катта маънавий эҳтиёж сездик, — дейди биз билан суҳбатда туман ҳокими Рустам Элтоев. Бундай тадбирлар кўтаринки руҳда ўтмоқда. Ана шу тантаналарда Эркин Рўзиматов, Абдулҳай Каримов, Ҳусан Шарипов, Соат Шарипов, Намуна Зоҳидова каби эл суйган санъаткорлар, «Баҳор» ҳамда «Ўзбекнаво» ансамблари хонандаю созанда, раққосалари халқ хизматида бўлдилар. Олдимизда катта вазифалар турибди. Қўриқ туманимизда ўтган хўжалик йили ўнгланиш йили бўлиб, 3 та йирик хўжалигимиз, 51 та деҳқон ва фермер хўжаликлари пахта тайёрлаш бўйича давлат буюртмаларини бажарган эдилар. Бу йил яна 60 та янги фермер хўжалиги ташкил этилди. Пахта режаларини юз фоизга бажаришга астойдил бел боғладик. Бунинг учун ер шўрхоклигини, техника танқислигини бартараф этиш жараёнида ҳамма имкониятларни ишга солиб меҳнат қилишимизга тўғри келади. Бу борада бундай тантаналар туманимиз аҳлига маънавий кучқувват бағишлайди.

Ҳокимнинг шу гапларидан кейин биз туманнинг барча катта-кичик хўжаликларини улоқ чопишга интиқ бўлиб, бетоқат шайланиб турган ва ниҳоят фотиҳа ўқилгач, отларга қамчи босган чавандоз полвонларга ўхшатгимиз келди. Илоҳи, мирзачўллик Алпомиш авлодларининг мардона курашлари барорлик бўлсин!

Суюн НОМОЗОВ

Нафс ўпқонга айланса...

Ҳар кимки ёмон бўлса, жазо топқусидир

«Менинг нафсим балодир, ёнган ўтга соладур», деган мақолдан ҳар ким ўзига яраша хулоса чиқариб олади. Зомин туманидаги «Лайлак-уя» ижара ширкат бирлашмасининг 2-ширкати раиси Т. Эргашевнинг нафси олдида эса «ёнган ўт» ҳам ҳеч гап бўлмай қолди. Унинг нафси нақд ўпқонга айланди. Акс ҳолда у ўзининг мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб ерни талон-торож қилмаган бўларди. У бирлашманинг ғалла экилган 1,5 гектар майдонини бузиб, унга ўз манфаати учун пиёз экиб юборди.

Оқибатда хўжаликка 26795 сўм моддий зарар келтирди. Бироқ, «қилмишқидирмиш», дейди халқимиз. Т. Эргашевнинг бу қинғир ишлари қонун ҳимоячилари нигоҳидан четда қолмади. Тергов ҳаракатларида Т. Эргашев ўз айбига тўлиқ иқрор бўлди. Суд ҳукми билан эса хўжаликка келтирилган зарар ундирилди ва нафс бандаси икки йил ахлоқ тузатиш жазоси билан «тақдирланди».

Зомин туман прокуратураси «Ер тўғрисида»ги қонун талаблари ижроси юзасидан қатор текширишлар ўтказиб туради. Ўтган йилнинг октябрь ойида ўтказилган текширишда тумандаги «Гулистон» ижара ширкатлар бирлашмасида «Ер тўғрисида»ги қонун талаблари бузилганлиги аниқланди. Хўжалик ишчи-хизматчиларига қонунда белгиланган 160 гектар шахсий томорқа берилиши ўрнига, жами 200,7 гектар ер томорқа учун инъом этилган экан. Натижада пахта экилиши кўзда тутилган 40,7 гектар ер талон-торож бўлган. Хўжалик раҳбарлари, хусусан бош ҳисолот А. Раҳмонов буни кўрсада пинагини бузмаган. Бунинг оқибатида хўжаликка 174331 сўмлик зарар етказилганлиги аниқланди.

Нафсни тия олмаслик ва шахсий манфаат йўлида «Ғалаба» ижара ширкатлар бирлашмаси раҳбарлари ҳам «анойи» эмас экан. Хўжалик ишчи-хизматчиларига жами 172 гектар майдон шахсий томорқа учун ажратилиши кўзда тутилган бўлишига қарамасдан бирлашма раҳбарларининг (бош ҳисолот А. Жумабеков) мансаб ваколатини суиистеъмол қилишлари натижасида пахта экилиши лозим бўлган ер майдонидан 70,8 гектар ортиқча майдон томорқага бериб юборилган. Бу «ҳотамтойлик» боис ўтган йили хўжалик 239100 сўмлик зарар кўрган.

Қонун барчага баробар. Лекин, юқоридаги ҳолатларда хўжалик раҳбарларининг қонунни назар-писанд қилмаётганлиги, ернинг талон-торож бўлишига йўл қўяётганлиги кишини ажаблантиради. «Ер тўғрисида»ги қонунни бузиш бу шунчаки масъулиятсизлик эмас, жиноятдир. Халқнинг ризқ-рўзини қийиб, халқимиз дастурхонига кўплаб нознеъматлар инъом этиши мумкин бўлган ерни талон-тарож қилган раҳбарлар, албатта, жиноятларига яраша жазо олдилар. Лекин, уларнинг қонун талаблари, кўпчилик манфаати билан ҳисоблашмаслиги, ернинг талон-торож бўлишига йўл қўйганлигини қандай изоҳлаш мумкин? Ахир, ерни топтаганнинг ўзи ҳам албатта хор бўлади. Бу ҳақиқатни ҳеч ким унутмаслиги керак.

Ҳ. ТУРҒУНОВ,
Зомин тумани прокурори, адлия маслаҳатчиси

«АЛИШЕР НАВОИЙ ИНТЕРНЭШНЛ»

ёпиқ турдаги акционерлик жамияти шаклидаги
Ўзбек-Америка қўшма корхонаси
АКЦИОНЕРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

1999 йил 25 май соат 11⁰⁰ да қўшма корхона биносида акционерларнинг йиллик умумий йиғилиши ўтказилади. Қўшма корхонанинг барча акционерлари йиғилишга таклиф этилади.

КУН ТАРТИБИ:

1. Қўшма корхонанинг 1998 йилги хўжалик-молиявий фаолияти якунлари тўғрисида Бош Директор ҳисоботи ва 1999 йилги вазифалари тўғрисида.
2. Қўшма корхонанинг 1998 йилги молиявий натижалари бўйича Тафтиш ҳайъати (Аудиторлик) нинг хулосасини тасдиқлаш.
3. Фойда ва дивидендлар тақсимотини тасдиқлаш.
4. Кузатув кенгаши таркибини қайта сайлаш.

КУЗАТУВ КЕНГАШИ

Темурийлар тарихи Давлат музейи маъмурияти шу музейнинг бўлим мудири, профессор Исо Муродович Жабборовнинг рафиқаси **СОНИЯХОН аянинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Газета «Ўзбекистон овози»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди. Саҳифаловчи-дастурчи Бахтиёр ҲАМИДОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби №00004
Газета офсет усулида. А—2 форматда. 24.045 нусхада босилди.

Ҳажми 2 босма табоқ.
•
«Ўзбекистон овози» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
Г — 0265

Босишга топшириш вақти - 21.00.
Топширилди — 00.40
1 2 3 4 5 6.

СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

БЎЛИМЛАР:
Сиёсат — 133-20-36
Иқтисодиёт — 133-76-04
Маънавият — 133-07-20
Хатлар ва оммавий ишлар — 133-12-56, 136-55-16
Ахборот — 133-76-04
Котибият — 133-21-43
Факс — 133-47-80, 133-38-55, 133-73-43, 133-72-83

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда — 25-16-16;
Бухорода — 23-51-40;
Гулистонда — 25-16-22;
Жиззахда — 3-29-44;
Навоийда — 3-39-20;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 222-70-12;
Самарқандда — 35-20-54;
Тошкентда — 136-55-16;
Урганчда — 226-51-35;
Фарғонада — 26-46-84;
Қаршида — 3-25-79;
Термизда — 3-79-98.

Навбатчи муҳаррир *Ҳамид ИКРОМОВ*, навбатчи *Фаррух ҲАМРОЕВ*

Ҳамиша биз билан бирга бўлинг!

Реклама ва эълонлар учун телефонлар:

«Ўзбекистон овози» — 133-47-80, «Голос Узбекистана» — 136-26-70, «Осиё бозори» — 133-38-55